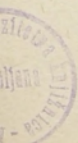

MILADIKA

LETO II. - ŠTEV. 4

APRIL

PISMO O JEZIKU

Objavljamo pismo gospoda Ivana Brezovščka, ki ga je narekovala ena sama želja idealnega, kristalno čistege Slovenca: skrb in ljubezen do materinega jezika. Morda bo misel padla na rodovitna tla.

Takole piše gospod:

Morda sta se Anton Martin Slomšek in Valentin Vodnik, prva slovenska pesnika, najbolj prizadevala za lepoto našega jezika. No, pa tudi drugi.

Lahko rečemo, da vsi naši stari in prvi kulturniki. In če bi danes Vodnik in Slomšek prišla nazaj in bi brala knjige Stritarja, Meška, Finžgarja, Cankarja itd. bi strmela in se čudila.

Pa vendar je še marsikaj takega, kar bi se dalo olepšati, zboljšati in omehčati. Zaenkrat bi omenil dve reči, ki se mi zdita najbolj nujni in potrebni in ki bi »jezik naredili mnogo bolj čeden«.

1. Nedavno sem zagledal na prvi strani nekega časopisa z debelimi črkami zapisano: Vzpostavitev ravnotežja. **Vzpostavitev!** Naj bere to kak drugodec. Ne bo mogel! Saj sami Slovenci beremo to: uspostavitev. To pa se da lepo brati. No dobro. Zakaj pa tega tudi tako ne pišemo? Naši pedantni in strogi slovníčarji bodo rekli, ker je to edino pravilno. Tisti »vz« pomeni namreč od spodaj gor: vzleteti, vzcveteti, vzgojiti, vzdigniti, vstati itd. Pojdite se solit! In če bi pisali: uzleteti, uzcveteti, uzgojiti itd., bi prav tako lahko rekli: Tisti voz prihaja od vz in pomeni »od spodaj gor« pa mirna Bosna. Bil je pred kakimi 60. leti, ko so kar na celem nekateri začeli pisati in zahtevati, naj se piše **sonce** in ne **solnce**, ker tako govorimo in je lepše in lažje izgovoriti.

Če je takrat učenec zapisal v nalogo: **sonce** je dobil spodaj 2 rdeči črtici, velik pogrešek, danes pa bi dobil 2 rdeči črtici, če bi zapisal **solnce**. Polagoma so namreč začeli vsi pisati **sonce**, začeli časnikarji in potem sploh vsi pisci in danes imamo eno trdoto manj v jeziku in eno lepoto več. Tako bi lahko že davno imeli veliko grdob in trdot v jeziku manj in mnogo lepote več, če bi bili s tistimi **vz** in **uz** tako naredili, kakor so naredili s **solncem**. Torej povsod, kjer je **vz**, naj stoji **uz** ali **us**, kakor je bolj prikladno: **uzdolž**, **uzvišen** itd. toda: **ushod**, **uspjeti** itd. Vsekakor mora tisti grdi in neizgovorljivi **vz** izginiti in jezik bo lepši za oko in uho.

Prav tako, zakaj neki se tistega samostojnega v tako trmasto držimo, ko vendar govorimo vedno **u**, kakor Hrvati, ki govorijo in pišejo **u**. Torej grem **u** cerkev, **u** šolo, **u** hišo. Ni prav nobenega razloga, da bi pisali v hišo, v šolo, v cerkev. Torej! Pa bi lahko tudi po potrebi poudarjali, česar zdaj ne moremo, n. pr. Ko greš **u** hišo, ali iz hiše, lepo pozdravi. Ali: Martin **ù** cerkev, Martin iz cerkve.

2. Kaj pa tisti takimenovani polsamoglasnik »r« v besedah vrt, trd, grd itd. Crka **r** je **r** in ostane zmerom **r**. Če pa naj velja za polsamoglasnik, bi se moralo kako poznati.

Če bi se to uvedlo in uveljavilo, bi jezik — tako se mi zdi — mnogo pridobil na lepoti in blagoglasju in bi se ga veliko lažje učili Slovenci in drugorodci. Pobrigajmo se torej vsi, da bomo naš jezik, kolikor se da, »čeden naredili«, kot bi rekel Vodnik in kakor smo pred kratkim brali v Mladiki.

POPEVKE

Mojo hčerko so tako zagrabile tiste neumne pesmi, da kar naprej miga z glavo, kakor bi se spotikala in mrmra prav čudne melodije. Tako sem jo že sita, pa ne vem, kaj naj naredim. K radiu skače kar naprej in vrti gumb in mislite, da išče kakšno lepo petje? Kje pa! Išče samo tisto afriško vreščanje. Ali moram umreti, ker nisem več za ta svet, ali moram še jaz ponoreti? Kako so lepe stare pesmi! To pa...

Draga gospa, ne godi se samo Vam tako. Mislim pa, da bo treba malo potrpeti. Malo se bo dala tudi hčerka dopovedati, da ne bo iskala samo tistih melodij. Malo boste pa morali tudi Vi svoj okus spremeniti. Poskušajte poslušati brez predsodka. Seveda ne mislim tistih brezobličnih neumnih popevk. A vse moderne glasbe spet ne smemo zavreči in se opajati samo ob starih pesmih. Poskušajmo razumeti sodobni svet.

EKSPRESNO IN PRIPOROČENO

Tole pismo Vam pošiljam ekspresno in priporočeno in bi rad videl, da bi ga objavili v Mladiki. Zdi se mi nujno govoriti o naših **pevskih zborih**.

Še vedno smo na Tržaškem v krizi, kar zadeva pevske zборе. Desetletja in desetletja je pesem ohranjala narodno zavest med nami. V času najhujšega narodnega zatiranja so naši izobraženci hodili na izlete na Kras,

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

MLADIKI

1958

4

IZHAJA VSAK MESEC

Uredila

Jože PETERLIN in Dušan JAKOMIN

VSEBINA

Ivan Theuerschuh: Delo je dopolnitev življenja	61
Poskus brez srca — Sonetni venec	62
Anica Pertot: Dih pomladi	62
Lučka Komac: Bolje je tako	65
Marij Maver: Želje kraškega otroka	65
Maks Šah: 1 maj — praznik dela	66
Slavko: Stopam na goro	66
Pogovori z ročnimi in umskimi delavci	68
Pomenki pod domačim krovom	70
Film: Vloga glasbe	72
Franc Jeza: Moč ljubezni	73
Radio	76
Razgledi	78
Za kratek čas	80

Uredništvo in uprava: Trst, Via Trento 2 - Gorica, Riva Piazzutta 18
Poštni čekovni račun št. 11-975

Registrirana na sodišču v Trstu št. 193

Odgovorni urednik: Dušan Jakomin

Tiskala tiskarna »Graphis«, Trst, ulica Sv. Frančiška 20 — Telefon 29-477

Posamezna številka Mladike stane 100 lir, po pošti 120 lir. Celoletna naročnina (12 števil) 1200 (1400) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 3 dol.

Delo je dopolnitev življenja

Nobeno bogastvo na svetu ne more človeka tako osrečiti kot zadovoljno delo. Človek, ki je zadovoljen v svojem poklicu, lahko dela od jutra do večera, od rane mladosti pa do pozne starosti in se ne utruji. Zadovoljen je in srečen, četudi opravlja še tako preprosto delo. Vse se mu posreči, vsako njegovo delo je plodno.

Nasprotno pa srečujemo sleherni dan ljudi vseh vrst poklicev, ki so nesrečni in nezadovoljni nad delom, ki ga opravljajo. Vedno jih spremlja strah pred bodočnostjo. Vsakega dela se lotijo z malodušjem in prav zato se jim tako rado vse ponesreči. Kakor obteženi z nevidnimi okovi morajo hoditi svojo življenjsko pot do konca. Marsikdo izmed teh ljudi bi se kljub nesrečno izbranemu poklicu lahko dvignil in vživel v delo, ki ga opravlja, če bi mu že v zgodnji mladosti vcepili veselje in ljubezen do dela.

Človek mora biti tako vzgojen, da je pripravljen prijeti za vsako delo, pa naj bo še tako preprosto in po mnenju nekaterih poniževalno, posebno za izobraženca. Današnja povojna doba zahteva čim popolnejšega človeka, predvsem takega, ki je pripravljen prijeti za vsako delo in ga tudi v redu opraviti. Kajti v tem vrtincu življenja se znajde samo tisti, ki se hitro vživi v svojo usodo in ne obupa, če ga življenje še tako tepe. Danes si lahko bogat, jutri siromak, danes na pernicah, jutri na slami.

Največja sreča v takih naglih in nepredvidenih spremembah je, če se hitro znajdeš v novem položaju. Zadnja svetovna vojna nam je nudila na tisoče in tisoče primerov, kako so ljudje čez noč izgubili premoženje ali pa dobro službo. Razkošne vile in bogate palače so morali zamenjati s tesnimi stanovanji ali lesenimi barakami, visoka upravna mesta, tovarne ali založene trgovine pa s preprostimi težaškimi delomi. Življenje je res prava borba za obstanek. V tej borbi pa zmaga samo tisti, ki je nanjo duševno in telesno dovolj močno pripravljen. Kdor se ne more vživeti v svojo usodo, opeša in omahne.

Kako naj torej vzgajamo današnjo mladino, da bo lahko uspešno kljubovala viharjem življenja in da bo srečna in zadovoljna v svojem delu? Predvsem moram pripomniti, da za mehkužnost ni več mesta v sodobni vzgoji. Priznam, da je prisrčna ljubezen staršev do otrok eden izmed najvažnejših vzgojnih činiteljev, vendar ne sme biti ta ljubezen slepa, ampak razumska. Kajti največja pokora za starše in okolje je razvajen in raznežen otrok, ki si ne zna sam nič pomagati, ampak je navezan samo na pomoč drugih.

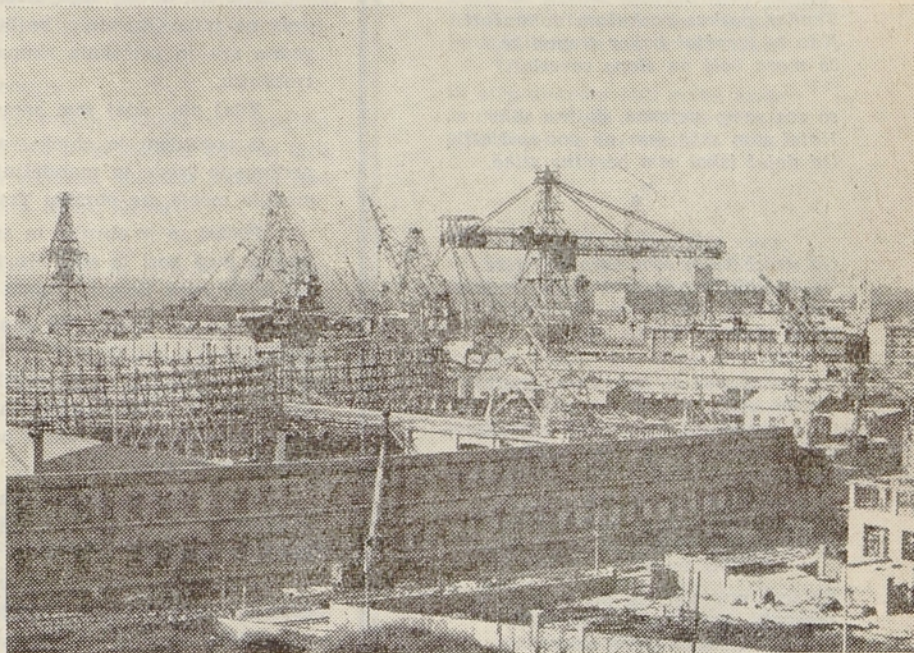
Pisatelj Ksaver Meško pravi: »Izvor in začetek življenja je delo in v delu je dopolnitev življenja. Življenje brez dela je polovično življenje, je smrt in pogin«. Kljub velikim izumom, kljub ogromnim strojem, kljub vsestranskemu tehničnemu napredku, je vendar človek tista gonilna sila, ki z umom svojega duha in s pridnostjo svojih rok usmerja in vodi vse te stroje in naprave, da koristijo vsemu človeštvu. Delavci po vsem svetu se zavedajo svoje veljave in moči, zato praznujejo svoj dan, svoj praznik 1. maja z vso slovesnostjo v prepričanju, da je njihovo delo v korist in blagor skupnosti.

Prvi maj je torej praznik dela. Je pa obenem tudi spominski dan vseh, ki so žrtvovali svoje moči in življenja za pravice delovnega človeka. Milijoni delavcev po vsem svetu praznujejo ta dan v zavesti dostojanstva in s pogledom v bodočnost.

Pravično in potrebno je, da živi vsakdo pod božjim soncem človeka dostojno življenje in da se mu ni treba boriti z revščino. Zavedati pa se mora, da so na tej zemlji poleg materialnih dobrin tudi duhovne. Delavec prav gotovo ne bo mogel dobro in dostojno živeti, če ne bo kulturno in moralno na ustrezajoči višini. Prav zato je ena največjih dolžnosti sodobne družbe, da odpira delavski mladini pot v duhovni svet. Le kdor prizna, da ima tudi delavec duševne potrebe, da ima dušo in se tej duši približa, bo spoznal, da zgolj stvarno blagostanje še ni rešilo delavčevih problemov.

Mlad človek mora zaupati v samega sebe, v svoje lastne duševne moči. Le trdna vera, da ima potrebno znanje in dovolj močno voljo, mu bo odpirala pot v življenje ter mu vzbujala ponos in samozavest.

IVAN THEUERSCHUH

POSKUS BREZ SRCA

(13. — 15. septembra 1943)

Tale sonetni venec mi je prišel v roke šele po štirinajstih letih. »Skoval« ga je v dveh dneh slovenski izgnanec nekje v Srbiji. Čeprav ga ne moremo postaviti n. pr. ob Balantičeve Gonarske sonete, je vendarle zanimiva priča o čustvih in mišljenju naših brezdomcev v tistih krvavih dneh.

Rafko Vodeb

MAGISTRALE

Pondeljkov mir me zmotil je v kovanje.
Od daleč iskal sem besedne stike.
Saj ni mi ne za graje ne odlike.
Ko brez srca človeško je snovanje.

Uporno zametavam čarne sanje,
Sijaj duha ta čas izgublja mike;
Brez čustva puščam v nemar lavorike.
Raz vse bregove zro samo lobanje.

Edina misel je življenjska sila.
Za nami se podirajo mostovi,
Stoletja prej so jih s skrbjo gradila.

Režijo se od spredaj nam volkovi —
Cel niz gorja pošastno se odkriva,
A glej, življenje pólje v moči novi.

*

*Pondeljkov mir me zmotil je v kovanje.
Od nekāaj rad prebiram zvonke stihe,
naj že opevajo mi burje in prepihe,
naj srca razodevajo mi sanje,*

*naj vseh usod pojo temnō igranje.
A zdaj zašel sem sredi med Pavlihe;
sam sebi ne spoznam podobe tihe,
saj brez srca je prazno vsako zvanje.*

*Vendar poskus poskušam dokončati.
Kdo bi trepētal kakor trepetlike,
če mora bolj na slepo zaveslati!*

*so res samo nejasne, daljne slike.
Hotel sam sebe sem na pol speljati.
Od daleč iskal sem besedne stike.*

*

*Od daleč iskal sem besedne stike.
Za kratek čas je prav ugodno delo:
sam sebi se nasmeješ kdaj veselo,
uideš sponam žalosti velike.*

*Če hočeš, naj se bere brez spotike,
skrbnō opili, da lepo bo pelo.
Če v pesmi zlo potajno bi zvenelo,
pač strup le nosijo lepe oblike.*

*O dobri daimon, tvoje tihe glase
poslušal naj poet bi brez razlike,
ledaj glasnik bi bil za boljše čase.*

*Že sam priznam, da moral bom mladike
precepiti, kar ni jih čiste rase.
Saj ni mi ne za graje ne odlike.*

DIH POMLADI

ANICA PERTOT

»Tudi danes pojdeš, Majda?«

»Da oče, tudi danes. Saj se kmalu vrnem. Ne boš dolgo sam.«

Gledal jo je, ko si je oblačila plašč.

»Majda!«

Že je hotela prijeti za kljuko. Nestrpno se je obrnila: »Kaj želiš oče? Pusti me vendar, da gre!«

Nasmehnil se je in jo z okorno roko pobožal po laseh.

»Le pojdi, draga moja! Saj ti ne branim. Samo... nekaj bi ti rad povedal. Ali... ali si kdaj pomislila, da se mogoče sploh ne vrne? Veš, človek mora misliti na vse, da ni potem preveč razočaran. Ne morem te več gledati, ko tako odhajaš in prihajaš in molčiš... vedno molčiš.«

Solze so ji zablestle v očeh, a ni hotela jokati. Zdaj še ne.

»Ah, oče, ne muči me! Marko se gotovo vrne!«

»No, no nikar se ne razburjaj. Samo tebe imam na svetu in rad bi, da bi bila srečna.«

»Da oče, vem. Zdaj pa res grem.«

Hitela je čez vrt in zavila v klanec, ki se je vzpenjal po strmem potočju, poraslim z brinjem. Njihova hiša je bila zadnja v vasi. Stala je visoko na hribu in redki bori so segali prav na njihov vrt, ki je bil zasajen s trtami. Majda se je zaropla ustavila na vrhu. Ledenomrzeli veter ji je hladil razgreta lica. Zavila se je tesneje v ruto in se zazrla navzdol. Zgledala je postavo, ki se je premikala med trtami za hišo. Spoznala je očeta, ki je skrbno okopaval trte in jih vezal.

Vedno se je bal, da bi mu jih burja ne polomila.

Majdi se je zasmilil.

»Ves o skrbeh je zame« je pomislila.« Boji se, da bi se Marko ne vrnil... Tudi jaz se bojim...«

Zdrznila se je. Ni si hotela priznati, da tudi njo muči drom. Bolj kot očetu je sama sebi skrivala to misel, ki ji je trla srce. Odganjala jo je od sebe z vsemi močmi, kot ntdležno usiljivko: »Proč, proč ta grom, vrnil se bo!« »A kaj, če se ne vrne?« Je zaslišala drug glas v sebi. »Obljubil je!« Je skoraj zaupila. »Kaj pa je obljuba?

Prazna beseda! Človek gre in pozabi...«

»Ne ne, dovolj tega, nočem več misliti! Ko bi včasih mogla ne misliti prav na nič... Oh, malo, ko bi ti vedel... Pomlad je že... pomlad in tebe ni... vedno sva jo pričakala skupaj, še kot otroka sva se skupaj veselila prvih trobentica.

Zdaj pa... zdaj sem sama... sama.«

S pogledom je objela vas pod seboj. Med hišami je bilo videti sveže prekopane grede in mandeljni so bili že vsi v cvetju. Globoko spodaj se je zrcalilo morje, na obrežju Trst... in še dalje zasučeni istrski hribi.

Počasi se je obrnila in zavila v majhno dolinico, obdano z bori. Edina izjema med bori je star hrast, ki s svojimi božatami vejami pokriva dober del te dolinice. Sem je Majda prihajala skoraj vsak dan.

Sedla je v listje pod hrast in naslonila glavo na deblo. Zadovoljivo je vzdihnila. Tu je njen svet, svet njenih sanj, ki ga je skrbno skrivala pred drugimi. V ta kotiček se je zatekla, ko je hotela biti sama s seboj, ko je bežala pred mozečo vsakdanjostjo. Tu je pozabila na vse kar ni bilo v zvezi z Markom. V duhu je neštetokrat podoživljala srečanja z njim, ki so se ji najbolj vtisnili v spomin.

Rahlo očitanje je začutila vsakokrat, ko ji je oče rekel, da je žalostna in molčeča. A ni hotela razkrivati pred njim svoje duše, svojih misli, polnih sonca in vedrine.

Z zaprtimi očmi je prisluškovala šumenju gozda. In že je zaslišala njegov glas... »Ne bodi no otročja Majda, kaj pa je eno leto? Pomisli, eno samo kratko leto. Niti dobro zavedla se ne boš in že bo minilo!«

Ni mu odgovorila. Tolikokrat sta že govorila o tem. Najprej tako za šalo. Potem sama ni vedela kako je prišlo do tega, je začel resno misliti na odhod.

Končal je šolo, že štiri leta je tega. Da bi dobil službo v svojem poklicu, niti mislil ni. Vsa mesta so bila zasedena in mnogo jih je bilo, ki so imeli prednost pred njim. Potem je iskal dela drugod. Ničesar ni našel. Vsak dan je srečaval prijatelje in znance iz ljudske šole. Oni so kmalu odšli na delo, ker jih ni veselil študij. Zdaj so že več let v svojem poklicu, s svojo plačo, imajo delo, delo...

»Jaz pa postopam« je mislil Marko. »In nihče ne ve, kako dolgo še. Oni si bodo lahko kmalu ustvarili svoje družine, nekateri so že poročeni. Jaz pa sem kot nekoč — kot tedaj v ljudski šoli. Imam sicer spričevala, odlična spričevala, toda kaj mi pomagajo!«

Tako je razmišljal črnolasi Marko, ko je hodil po obali, ko je prihajal k Majdi na obisk. Bil je močan, zdrav fant, s prodirnim pogledom, glasno govorico. Po naravi ni bil obupanec. Hotel je za vsako ceno razbremeniti starše skrbi. Poučeval je študente, da je kaj zaslužil, včasih je sedel k ribičem v čoln in se odpeljal na morje na lov. Iskal je zaslužka, kjer je mogel. A vse to je bilo premalo za samostojno življenje. Gledal je Majdo in vedel: Ali priti do dela, do poklica, ali pa odpovedati se sanjam o lepi prihodnosti.

Zato je sklenil, da pojde dela iskat. Mora nekaj storiti. Saj dela to zase in zanjo. Povedal ji je to.

»Zakaj molčiš? Reci mi vendar besedo. Reci, da me razumeš!

Prijel jo je za roki.

»Da, Marko, prav dobro te razumem, a raje bi videla, da bi ostal.«

»Ne ne, je že odločeno. Tudi domačim sem že povedal. Prihodnji teden pojdem!«

Prestrašeno ga je pogledala: »Prihodnji teden! Tako kmalu?« Namsehnil se je: »Nikar se tako ne čudi! Saj ne grem na konec sveta. Samo v Nemčijo za sedaj. Sama vidiš, da tako ne morem več naprej. Ze štiri leta so minila, kar sem doštudiral in še vedno sem brez službe.«

»Če bi se malo bolj potrudil, bi morda le kaj dobil.«

»Da, seveda. Saj veš, da sem vse poskusil.«

»Res je. Kaj pa boš v Nemčiji? Tega mi še nisi povedal!« Malo se je obotavljal: »No... za sedaj v tovarni.«

»V tovarni praviš? V tovarni! Saj jih tudi v Trstu ne manjka.«

»Že, a to je nekaj drugega. Samo toliko, da se privadam jeziku. Kmalu pojdem drugam. Majda, poglej me! Ne bodi žalostna! Rad te imam. Včasih sem tako naveličan tega življenja. Zdi se mi, kot da ne živim, ampak gledam življenje od daleč. Želim si drugačnih krajev, drugačnih ljudi, sploh drugačnega življenja...«

»Kaj pa jaz? Ali si pomislil, kaj bo z menoj?«

»Čakala me boš, Majda ali ne? Eno leto. Potem... potem te popeljem s seboj. Poglej, pomlad je, beli trn že v cvetju. Ko bo prihodnjo pomlad spet cvetel, te bom prav tukaj počakal, tu v tem najinem kotičku. Nekega dne me boš zagledala in vse bo spet, ko da se nisva nikoli ločila...«

Dolgo časa so ji zvenele v ušesih te besede. Bile so ji le še v majhno tolažbo.

Kdo bi mogel popisati ure, ki jih je preživela v sencih starega hrasta? Dnevi in meseci so se vlekli v neskončnost... Še v največji zimi je stikala po gozdu in iskala prvih znanilcev pomladi. In ko je zagledala prvo zele-no bilko, se je neskončno razveselila.

Do pomladi pa je manjkalo še mnogo.

»Ko bo spet zacvetel beli trn...«

A ni hotel cveteti, njegove veje so bile gole in prazne, tu pa tam pokrite celo s snegom, ki je to leto zopet in zopet zapadel. Zime ni hotelo biti konec.

Če je le mogla, je Majda pohitela na jaso, kjer je z odprtimi očmi sanjala svoje najlepše sanje.

*Saj ni mi ne za graje ne odlike,
preveč laži po svetu le odmeva,
nikjer ne vidiš jasnega odseva,
povsod ti čarajo varljive slike.*

*Polipov strašnik lovke raznolike
vsevdilj lovijo bedne sredi dneva.
Prepolna ti je trudna misel gneva,
ko hodiš, iščeš in ni konca klike.*

*Tedaj srcé zakrkne se v samoto
in jok srca tedaj je le ječanje,
pohvala — graja je le klic v praznoto.*

*Od koderkoli šumno praznovanje
zaman zapljuska v otopelo gmoto.
ko brez srca človeško je snovanje.*

*

*Ko brez srca človeško je snovanje,
zaman ošabno zida stolp v oblake
in vrta v zemljo, da brez meje vsake
pekël, nebo podvrže v kraljevanje.*

*Nadčlovek blazno misli svoje zvanje
in meri v neizmernost si korake;
svobode mörja so krvi le mlake,
prividi zarij le gorja spoznanje.*

*Preklet, kdor taki se predaja sili,
njegova pot v brezupno gre končanje;
v navalu zmote Bog se nas usmili!*

*V globeli gledam jasno zdaj brezdanje,
od njih stremim navzgor k Resnici mili,
uporno zametavam čarne sanje.*

*

*Uporno zametavam čarne sanje,
premnogo so nesreče že rodile —
v prividih kakor blage rajske vile,
v resnici le napuha spakovanje.*

*Vse žitje ljudstva, delo in nehanje
reklame glas, luči so osvojile,
omame strup so množice popile
in modra govorica le zaman je.*

*Zato ne ljubim mehkih sanj pojave,
nejasnih misli zamotane vznike,
navadil sem se na gorje, težave*

*in srepnozavam laže srčne krike,
ki bedni rod jih kliče čez planjave,
sijaj duha ta čas izgublja mike.*

*

*Sijaj duha ta čas izgublja mike.
Je res, da spenjal je sveta bregove
in v drznih lokih nam gradil mostove,
krotil pradijve sile vsakolike.*

*Zaman vsemir mu stavil je zapike.
Odkrival zgoraj nove je svetove,
vzel v službo nagle etskne valove
mu zračne dalje niso prevelike.*

*Vendär sijaj duha nenehno pada,
kot Lucifer gubi svetle oblike,
postal je svetu noč in oče jada.*

*Ko da oklepaš šibke se trstike,
če svetski duh ti je življenjska nada —
brez čustva puščam vnevar lavorike.*

(Nadaljevanje na strani 74)

ZBORNIK »KRALJESTVO BOŽJE«

Kakor že lani, je tudi letos ob priliki svetovne molitvene osmine izdalo »Apostolstvo sv. Cirila in Metoda« zbornik »Kraljestvo božje«. Uredila sta ga dr. Janez Vodopivec in Stanko Janežič; opremil pa ga je Rafko Vodeb.

Namen tega zbornika je vzbujati zanimanje za vzhodne cerkve in za delo, ki naj pripelje do zedinjenja vzhodnih kristjanov z rimsko Cerkvijo. To delo, ki ima svoji dve važni središči v vzhodnem znanstvenem zavodu v Rimu in v Russicumu, je težko, a obeta lepe uspehe. Pri vsem tem sodelujejo zelo marljivo slovenski duhovniki in redovniki, ki že poučujejo na papeških univerzah ali ki zavzemajo kako drugo važno mesto ter tisti, ki šele študirajo. Sad tega prizadevanja in napora je letošnji zbornik, ki razodeva požrtvovalnost naših ljudi in njihovo ljubezen do ločenih bratov.

Na častnem mestu so v zborniku nove lekcije za duhovniški brevir na praznik sv. Cirila in Metoda, ki jih je sestavil prelat dr. Franc Grivec s sodelovanjem češkega liturgista prof. Vašica in ki jih je sveta stolica odobrila za slovanske škofije. Uvodno besedo ima isti prof. Grivec s člankom o sv. Cirilu.

Nadaljni članki, ki so jih prispevali Vodopivec, Koren, Kosmač, Kozina, Žužek, Merkur, Janežič in Turnšek, nas seznanijo z novimi odkritji o svetem Nikolaju in o svetem Sergiju Radoneškemu ter o nekaterih drugih svetnikih; z osebnostjo Venceslava Ivanova, Vasilija Nikolajeviča Nečitajlova, kardinala Tisseranta in Vrbinke Dimitrove; iz njih zvedemo, kakšne težave so imeli macedonski katoličani vzhodnega obreda, kaj delajo v vzhodnem znanstvenem zavodu v Rimu, kako je s kodifikacijo cerkvenega prava za vzhodno Cerkve, Vodeb pokaže na bizantinske mozaike, Vodopivec pa na »Cerkev z Vzhoda in Zapada«.

Zanimiva so poročila o delu med Rusi. Predvsem je treba omeniti poročilo o znakih krize med rusko mladino in o njenem zadržanju do verske ideje. Ta govori o sedanosti in vzbujanja upe na bodočnost, medtem ko gledajo vsi drugi članki le bolj v preteklost in so težje dostopni. Tudi to je potrebno, a za širjenje zanimanja za vzhodna vprašanja so potrebni sestavki, ki laže popeljejo človeka v dotiko z današnjimi potrebami vzhodnih kristjanov.

Zbornik je lep, a vsebina je na žalost dostopna le omejenemu krogu bralcev.

Lojze Škerl

Dr. S. BRAJŠA - Dr. B. TOMAŽIČ: »ZGODOVINA FILOZOFIJE«, prva knjiga. Pred nedavnim so dobile slovenske srednje šole na Tržaškem to izredno pomembno knjigo. Zaradi dejstva, da je v zadnjih letih izšlo zelo malo knjig v slovenščini, ki bi se bavile s čisto filozofijo, je Brajša-Tomažičeva knjiga še pomembnejša.

Daljšo strokovno oceno bomo objavili v prihodnji številki revije.

Postajala je nestrpna, čas ji je vedno počasneje mineval in s svojih sprehodov se je vračala vedno bolj molčeča.

Pomlad je bila že vsa v cvetju. Bil je dan, kot toliko drugih, nič posebnega ni bilo v zraku. Majda je obstala pred hrastom »Marko!«

Mislila ga je poklicati na ves glas, da bi prevpila udarce svojega srca, pa je komaj zašepetala njegovo ime. Bolj kot slišal jo je zaslutil. Pohitel je k njej: »Majda!« Nemo sta si zrla v oči.

»Tako težko sem te že pričakovala, Marko. Sedaj je zopet vse dobro. Vrnil si se! Ah Marko!«

»Da, vrnil sem se, vrnil zato, da ostanem. Da ostanem pri tebi! Moral sem oditi, da sem spoznal, kako rad te imam. Kako mi je drag vsak košček zemlje in morje in vse kar je našega. Majda! Spoznal sem nekaj velikega. Spoznal sem, kaj pomeni imeti nekje dom. Dom tukaj, kjer so bori nad morjem, in trte in te hiše! Ali ne čutiš tudi ti tako?«

»Da. A jaz... jaz sem čutila vedno tako.«

»Res je, ti si čutila vedno tako... Bolj kot jaz. A zdaj vem, da bom delal tu. Našel bom delo. Čeprav prekopavam grunt doma, trte obrezujem in okopavam, gojim drevje v bregu, lomim kamen v kamnolomih, poskušam v ladjedelnicah... Moram nekaj najti. Moram!«

Majda ga je pogledala s hvaležnimi očmi in srce ji je prekipevalo od sreče.

Razumel jo je. Tiho jo je prijel za roko. Napotila sta se proti domu. Molče sta šla po stezi in pri srcu jima je bilo slovesno, v tem pomladnem večeru kot bi stopala pred okrašeni oltar.

Veter je potegnil od severa in v zraku je zadišalo po brinju.

Ptice (so se vrnila) (linorez) — Sergij Moženič

Bolje je tako

Na literarnem večeru najmlajših literarnih ustvarjalcev je nastopila tudi Lučka Komac. Objavljamo njeno črtico s tega večera.

Miloš je bil ves dan slabe volje. Silil se je, da bi žvižgal, kakor je bila njegova navada, a ni mu šlo. Bal se je, da bo mama kmalu opazila, da nekaj z njim ni v redu. Potem bodo pa zopet na vrsti vprašanja, ki čeprav zelo blagohotna, včasih človeka razkačijo. »Si bolan? Seveda, zopet si se premalo oblekel, sedaj si pa prehlajen.«

Hvaležen je za to skrb, a vedno je ni treba. Odprl je radio in se z leno kretljivo zleknil na divan ter si prižgal cigareto. Kaj so dolžnosti v tem trenutku? To, je zagodrnjal, da si najprej popravi svoj trenutni neznosni položaj. Kar tako nenadoma ga obide. Ni imel povoda za to, a prišlo je. Potem pa zadostuje, da ga le kje zarsbi, pa je ogenj v strehi. Samo roko bi stegnil, da bi si vzela knjigo. Pa je predaleč. Nejevoljno se je obrnil in gledal v strop. Počasi se je pomiril. Prijetno toplo mu je postalo, da bi kar zaspal. Moti ga sicer radio, a on se gotovo ne premakne od tam.

Marjetica je počasi odprla vrata in ko je zagledala Miloša, je z urno roko zaprla radio in ga hudomušno pogledala.

»Odpri!« je zavpil.

»Pa kaj ti je, da tako vpiješ?« ga je začudeno vprašala.

»Odpri, ti rečem!« je mahnil z roko po zraku.

»Veš kaj, nalašč ti ga ne odprem. Lahko bi bil tudi bolj prijazen. Sam si pomagaj!« Vzela je knjigo. Miloš je godrnjal, kar je mogel, vstal pa seveda ni. Obračal se je na divanu in včasih pogledal po sestri. Njej se je končno le zasmilil. Vstala je in odprla radio.

»Lahko bi ga pustila tudi zaprtega, gospodična! To je pač prenaporno delo za tvoje roke.«

»Nehaj! Vzemi si revijo in molči. Si morda bolan?«

»Hvala Bogu, sedaj tudi ta. Obleci se, pij čaj! Molči že vendar, ko pa sem zdrav.«

Marjetica je molče zaprla knjigo in sedla poleg njega na divan.

»Tiho no!« mu je rekla. »Poslušaj — poznaš to?« Prisluhnila sta oba. Miloš je že hotel iti iz sobe, a je vseeno ostal. Pogledal jo je in pozorno poslušal. Skušal je z žvižganjem slediti melodiji. Vedel je, da tega sestra ne mara. Ona pa je molčala in ga sedaj še opazila ni.

»Mala, veš čigava je ta skladba?«

»Seveda vem, toda počakaj do konca.«

»Ali ni čudovito. Saj sem vedno rekel, da je Brahms neprekosljiv.«

»Saj ni Brahms, to je vendar Grieg.«

»Hočeš reči, da sem se zmotil?«

»Seveda si se! Poslušaj!«

In mu je zapela.

»Frajlica, to je Brahms.«

»Ni.«

In že sta bila v prepiru. On je kričal, govoril o Brahmsu, ona pa ga ni mogla prepričati. Treščil je knjigo na mizo, Marjetica pa je zapustila sobo. »Brahms« je še zavpil. Počasi je zaprla vrata. Tudi on je odšel. Ko je prišel pred Ivanovo stanovanje, je pozvonil. Odprl mu je on sam in ga povabil notri.

»Ivan veš, nekaj bi te rad prosil. Tista skladba, ki jo ti vedno igraš in ki tako ugaja moji sestri, čigava je? Povej mi, prosim!«

»Griegova, Miloš« je mirno odgovoril prijatelj.

Miloš je osupnil. Tak občutek ga je obšel, kot bi se mu lasje naježili.

»Dobro Ivan. Hvala lepa,« je počasi rekel in stekel po stopnicah. Zopet se je razburil za malenkost, za nič. Tako je vedno pri njem. Vse to samo zaradi apatičnega čustva, ki se polagoma spreminja v neugodje, nato v nezadovoljstvo. In zaradi tega ker si ne zna pomagati. Ni si znal razložiti, kaj mu je bilo. Jeza nad vsem svetom. In potem bi vse sovražil. Sestro, ki se hoče iz njega pošaliti, da bi se smejal, mamo, ki mu zaskrbljena pripravlja zdravilo. Njegovi prijatelji morda nimajo takih trenutkov. On pa tudi ni izjema. In potem še Marjetica in njen Grieg.

Vstopil je. Nikogar ni bilo v sobi. Bolje je tako. Sedel je in skušal najti primeren izhod, da bi se sestri opravičil. Naj jo pokliče, ali naj ji pri večerji vse pove? Vroče mu je. Pa bi vendar šel in ji rekel, a to je zopet težko. Miloš je pozabil nase, pozabil na svoje trpko razpoloženje. Vedel je, da Marjetica kje molči in pomaga mami. Ni mu zamerila, le malce trda bo do njega. »Saj je tudi ona kriva! Ne bom je klical!« si je dopovedoval. Tedaj ga je nenadoma nekaj prijel, mora ji vse povedati.

Vstal je, sprva nekoliko neodločno, nato je urno odprl vrata in na ves glas poklical: »Marjetica!«

MARIJ MAVER

Želje kraškega otroka

»Pomaranče, pomaranče,
velike pomaranče.

Prišel sem s Krasa, da bi videl morje
in pomaranče;
in nič me ne zebe, očka, glej!

Tako sem še majhen:
nikdar nisem videl morja.
Joj, morje in pomaranče!«

1. maj - PRAZNIK DELA

Pot do priznanja delavcu za njegovo delo, je dolga in vodi iz stoletja v stoletje.

Delavski praznik je končno dobil svojo vrednost in čast.

Pot za pravično plačilo in popolno priznanje delavnim rokam pa mnogokje še traja.

Kratek pregled bi bil tale:

RAZVOJ INDUSTRIJE

Zadnjih sto let je doba velikega razvoja industrije. Velika znanstvena odkritja kot so elektrika, parni stroj, motor, pletilni in drugi stroji so dala industriji tak zagon in razmah, da o tem pretekla stoletja niso niti sanjala. Staro klasično obrtništvo je začelo hirati in propadati. V predmestjih pa so se začeli iznad modernih tovarn dvigati visoki dimniki. Proizvodnja je bila tako hitrejša in večja ter je s svojimi izdelki začela preplavljati svet. Trgovina se je ob podpori novih prometnih sredstev železnic, telegrafa, telefona in zračnega prometa dvignila. Mednarodni dogovori so do podrobnosti organizirali delovanje pošte, ki je stopila v službo človeštva in povezala vse celine.

Bogata prirodna ležišča dragocenih prvin, rodovitnost zemlje, organizacija in marljivost ljudi so dvignili nekatere države na vodilna mesta v gospodarskem življenju. V Evropi omenim na tem mestu le Anglijo, Nemčijo, Francijo, Belgijo, Švico in pozneje po združenju tudi Italijo, ki so se posvetile razvoju velike industrije še predno se je na svetovnem trgu pojavila ameriška industrija.

POSLEDICE INDUSTRIJALIZACIJE

Gospodarske in družbene posledice modernega razvoja industrije so velike. Med prvimi moram omeniti nastanek velikega denarništva — kapitalizma — kakršnega zgodovina človeštva ne pomni. Kapital je postal odločujoči element vsega gospodarskega in družbenega življenja. Kapital je z ustvarjanjem velikih tovarn najprej oslabil in nato uničil obrtništvo. Obrtnika pa je kapital prisilil, da je stopil v vrsto delavcev. Tako je iz prej svobodnega proizvajalca obrtnik postal in stopil v enotni razred delavcev, delojemalcev. Ti deloponudniki so bili spočetka brez vsake organizacije in so v trenutkih, ko je vladal sistem svobodne ponudbe in izbire delovnih moči, postali blago v rokah kapitala, in da so lahko živeli, so se morali podvreči najtršim pogojem, nizkim plačam, in delovnemu urniku, ki so ga delodajalci določali po mili volji. Krivice, nizke plače in trdo delo so bili vzroki, da so se delavske množice začele upirati in organizirati revolucije, ki so zaskrbele državnike. Državniki so končno spoznali, da industrializacija in kapitalizem postavljata veliko novih nerešenih zadev, za katerih rešitev bi morala vsaka politična stranka doprinesiti svoj delež. XIX. in XX. stoletje sta stoletji, ki rešujeta te socialne probleme, ki jih splošno imenujemo **Socialno vprašanje**.

RAZREDNA BORBA

Delavstva, ali kakor ga splošno imenujemo proletariat, ni pred močjo in izrabljanjem kapitala nihče branil. Sredi preteklega stoletja so se delavci začeli združevati v sindikate po vrsti dela, ki ga je kdo opravljal. Sindikati so tako postali strnjena in disciplinirana vojska, ki je bila sposobna s silo nastopiti proti izrabljanju delodajalcev - kapitalistov. Tako je nastala razredna borba, ki je zahtevala določen delovni urnik, minimalne plače, zaščito pred nezgodami na delu, zavarovanje za starost in onemoglost, za ponesrečenje pri delu, zdravniško in bolniško oskrbo, družinske doklade, zaščito žena in mladoletnih delavcev.

Leto 1848 pomeni ne le važen preobrat v zgodovini Evrope, temveč tudi rojstvo socialistične internacionale. Nemški žid Karel Marx, ki se je bavil s proučevanjem rešitve socialnega vprašanja, je objavil to leto manifest komunistične partije. V tem manifestu je Marx prerokoval delavcem nastop nove bodoče družbe, v kateri bo privatna lastnina, ki je vir vsega zla in revščine delavcev, odpravljena. Bogastvo ne bo več nakičeno le v žepih redkih posameznikov, ampak bo lastnina vseh ljudi. Da bi dosegli ta cilj, je Marx povabil delavce vsega sveta, da se združijo v družbo, ki bo nad vsemi političnimi mejami in tako ustvari mednarodno organizacijo, ki bo sposobna, da se povsod zoperstavi in zruši kapitalizem in na njegovih ruševinah zgradi novo kolektivno družbo.

Na Marxov poziv so se prvi odzvali delavci Anglije, ki so leta 1863 ustanovili »**Internacionalo**«, h kateri so pristopili socialisti večjih evropskih držav. Ta organizacija je postala resna nevarnost obstoječemu gospodarskemu in političnemu življenju tedanjih evropskih držav. Leta 1875 so socialisti znova objavili svoj program, ki se je glasil: obveznost dela za vse,

SLAVKO

Stopam na goro...

*Kako temačna pot
po njej razlega se topot
se vije čez današnji svet,
brezbožnih, temnih čet.*

*Stopam na goro nocoj,
ker tam je svetli Bog,
ker tam nebeški soj
žari vse naokrog.*

*Kako svinčena noč
je padla na današnji rod;
kričim vsak dan v nemoč:
nastopi, rod, svoj vnebohod!*

podružabljenje bogastva, ki ga proizvaja delo, odprava plač, oblast v roke delovnemu razredu, usmeritev vseh narodov k idealu vesoljnega bratstva. V pričakovanju uresničenja tega novega gospodarskega, političnega in socialnega reda pa so socialisti zahtevali: svobodo mišljenja, tiska, organizacij, zbiranja, odprava vojske, organizacijo narodnih straž, brezplačno šolo, postopno obdavčevanje in delavsko zakonodajo.

SOCIALNA ZAKONODAJA

Liberalni državni sistem se je v začetku trmasto upiral in bil gluha za vse zahteve. Delavstvo je moralo poseči po skrajnih sredstvih kot so stavke, bojkot in nemiri. Po evropskih mestih je tekla kri, kriza se je še stopnjevala in države so utrpeli neprecenljivo gospodarsko škodo, preden so se lotile reševanja težkih socialnih vprašanj. Prva se je lotila socialne zakonodaje Anglija, sprejela zakone za zaščito delavcev, uredila zaposlitev žena in otrok, določila delovni čas in odškodnino za primer nesreč pri delu. Angliji sta sledili Francija in Nemčija ter sprejeli zakone o bolezenskem zavarovanju, ponesrečenj pri delu in starostno zavarovanje. Po letu 1890 je ureditev socialnega vprašanja postala za vse države nujna zadeva. Da bi dosegli čimboljše ureditev je delavstvo bilo v neprestanem gibanju. 1. maja 1890 so začeli v Parizu in drugih večjih industrijskih in delavskih revirjih slaviti praznik dela.

Barke v pristanu

Praznovanje 1. maja je bil glasen protest in klic po ureditvi socialnega stanja. Socialna zakonodaja se je po vseh civiliziranih državah razvijala v korist delavskih množic.

DOPRINOS CERKVE

Ob reševanju socialnega vprašanja tudi Cerkev ni ostala brezbrizna ob strani. Papeži, od Pija IX. pa do Pija XII. so čuječe spremljali ta razvoj in dali uradno ne le teoretični ampak tudi praktični doprinos v korist rešitve socialnih problemov. Leon XIII. je objavil socialno okrožnico *Rerum novarum*, v kateri je praktično nakazal, kako reševati ta vprašanja. Leonov nauk je zbudil praktične socialne delavce in organizatorje, ki so šli na delo za zaščito delavskih množic. Da iztrgajo delavca in malega človeka sploh iz rok izžemalcev, oderuhov in posojevalcev denarja proti visokim obrestim, so ti praktični socialni delavci ustanavljali zadruge, organizirali delavstvo, ustanavljali delavska naselja, kmečke, obrtne in delavske posojilnice, poselske urade in delavne posredovalnice, šole, tečaje, vajeniške domove in podobno. Petdeset let po Marxovem razglasu, ki je ostal le v teoriji, je Cerkev praktično doprinesla svoj delež za rešitev socialnega vprašanja. Socialni papeži so avtoritativno pokazali kakšen naj bo odnos katoličanov v pojmovanju družine, lastnine, dela, stanovskih organizacij, države in dobička.

DANES PRI NAS

Velika in boleča socialna rana pri nas je huda brezposelnost. Zlasti občutijo to mladi ljudje raznih poklicev in izobrazbe, fantje in dekleta. Gotovo ni pravilno, da eni delajo nadurno delo in celo ob nedeljah in praznikih, istočasno pa so na drugi strani trume brezposelnih, ki živijo v pomanjkanju obleke, živeža in stanovanja.

Prav tako je socialno zlo, da ob masi brezposelnih delajo možje in poročene žene, ki s tem zanemarjajo družinsko poslanstvo, ali pa se zaradi zaposlenosti in ugodja odpovedujejo družini in živijo v suhih zakonih brez potomstva. Zato družinskim poglavarjem družiske plače, da bodo žene lahko ostale doma in dale tako mesto brezposelnim. Delodajalci pa naj dajejo svojim uslužbencem primerne plače, naj ravnajo z nameščenci dostojno in naj jih materialno in moralno ne izrabljajo zato, ker jim nudijo službico in košček kruha.

Delo daje človeku dostojanstvo in položaj v družbi. Zato je prav, da se slavi tudi praznik dela, katerega bo katoliško usmerjen delavec in uradnik obhajal trezno in mirno z izletom v božjo naravo, v prebujajočo se pomlad. Papež Pij XII. je pred leti posvetil 1. maj zaščitniku dela svetemu Jožefu.

Socialno vprašanje pa še ni s tem dokončno rešeno. Socialno vprašanje se je začelo že v raju, ko je Bog dejal: »Človeku ni dobro samemu biti...« (Gen. 2. 18), se nadaljuje v trpljenju, ko si mora človek v potu svojega obraza služiti vsakdanji kruh, in bo ostalo, dokler bo človek na svetu.

Ob prebujajoči se pomladi slavimo 1. maj, praznik dela. Naj postane 1. maj praznik nas vseh, ki si služimo vsakdanji kruh ob vročih plavžih, v ladjedelnih, kraških kamnolomih, skladiščih in železnicah, na kmetijah, s hišnimi posli, postrežbo bolnikov, trgovino, v svobodnih poklicih in uradih.

Pomladansko sonce 1. maja naj nam vpliva novih moči za delo in dviga našega duha k Njemu, ki je vir moči.

MAKS SAH

NAŠ VSAK DANJI KRUH

V soncu in dežju pojo stroji v tovarnah, v tiskarnah, delavnicah... pesem kladiva, ki udarja po železu in kamnu, odmeva v vrvež mesta... in umski delavec se sklanja nad knjige, študira in piše... To je živo življenje našega sveta ob morju.

PRI NAŠIH TISKARJIH

Prav gotovo ni dandanes nobenega civiliziranega človeka, ki bi ne imel dnevno v rokah kakega izdelka »črne umetnosti«. Marsikdo se bo verjetno vprašal, kaj naj bi bila ta »črna umetnost«?. No, en primer imate kar pred seboj — Mladiko. In ne samo ta skromna slovenska revija, temveč še najrazličnejši dnevniki, revije, knjige in neštenevilne druge tiskovine v črnem ali večbarvnem tisku, vse to je »črna umetnost« ali »tiskarstvo«.

Tiskarstvo si je od svoje nastanka v 15. stoletju, ko je Gutenberg iznašel premične črke, pa do danes osvojilo postopoma ves svet. S svojo

genialno iznajdbo je Gutenberg posvetil v kulturno temo, ki se je morala umakniti tej velesili — tisku. Tisk prepreža danes ves kulturni in civilizirani svet: veže vasi in mesta, države in narode, celine in jutri morda nas bo povezal tudi še z neznanim svetom v vesoljstvu. Kulturnega življenja v današnji obliki si brez tiska gotovo ne more nihče predstavljati.

Nihče pa se ne vpraša, kdo drži to silo, kdo ustvarja natisnjeno besedo. Mnogi od bralcev sicer gotovo poznajo razne več ali manj slavne avtorje romanov, ali znanstvenih razprav, poznajo novinarje, ki pišejo članke v časopise in revije — ne poznajo pa onega skromnega delavca, ki sestavlja misel iz posameznih svinčenih črk v besede, te v stavke, v strani, iz katerih nastane časopis, revija, knjiga, ki dobi s tem živo obliko misli. Nihče ga ne pozna, nihče se ne zanima za tega »črnega umetnika« - tiskarja, ki ustvarja iz misli znanstvenikov, pisateljev, novinarjev živo besedo, ustvarja z delom svojih rok tiskovino, ki gre v milijonih izvodih v svet, med široke množice ljudi, da jih pouči, izobrazí, razvedri ali razveseli.

»Tisk je most kulture in vi, tiskarji, ga gradite in držite«, je dejal ob neki priliki naš veliki pisatelj Cankar.

Ne bi bilo sicer prav točno, če bi trdil, da nas večina res ne pozna; toda kako nas pozna? Splošno se o nas tiskarjih ve le to, da smo zelo dobro plačani — o našem delu pa velika večina nima najmanjšega pojma. Dobro plačani? Seveda, če primerjamo naše dohodke z dohodki delavcev drugih strok, je v gotovih primerih nekaj razlike. Vendar pa je treba pomisliti, da tiskar ni kak povprečni delavec: imeti mora neko gotovo izobrazbo, mora imeti smisel in okus za lepoto in umetnost, kajti njegovo delo — posebno ono ročnega stavca — je umetniško delo; mora dobro obvladati svoj jezik in je dobro, če pozna tudi kak tuj jezik. Poleg vsega tega pa je njegovo delo še nezdružljivo, ker ima opravka s svincom, barvami, kislinami itd. Delo tiskarja, predvsem črkostavca, je sicer ročno delo, vendar kot tako ni naporno; ves napor pri tem delu oziroma ustvarjanju je le miselni (možganski), kajti vsaka tiskovina zahteva svojo obliko, svoje črke, svojo resnost, jo je treba ustvariti tako, da najbolj ustreza svojemu namenu.

Ni pa prišel ta višji socialni položaj, ki ga danes uživa tiskarski delavec sam po sebi. Tudi tiskarski delavec se je moral neprestano boriti in se še vedno bori za še boljši socialni položaj, kajti tudi v tiskarsko stroko posega moderna tehnika in avtomatizacija, ki sicer olajšuje delo, istočasno pa ustvarja nevarnost brezposelnosti. V tem socialnem boju so bili, lahko rečem, tiskarji že od nekdaj »avantgardisti«. Častno mesto zavzemajo predvsem slovenski tiskarji (posebno oni v domovini) saj bo njihova delavska strokovna organizacija lepo vsem ostalemu svetu bili in so še zelo dobro organizirani.

po vsem ostalemu svetu bili in so še jako dobro organizirani. Prav gotovo je to lep jubilej za tako delavsko organizacijo in je obenem dokaz, da le enotna in močna organizacija ob podpori in s požrtvovalnim delom svojih članov, lahko doseže povoljne uspehe na socialnem in kulturnem polju.

Zatorej se — kot vedno — tudi letos tiskarji pridružujejo k ostalemu delavstvu, da proslave praznik dela in da z združenimi močmi nadaljujejo začeto pot — in to danes bolj kot kdaj koli prej — za dosego miru, medsebojnega razumevanja, spoštovanja in enakopravnosti, ki so edina podlaga na kateri si bo človeštvo lahko zgradilo boljše in lepšo bodočnost.

S. KOLLWITZ

MED RIBIČI

Na morju se pozibavajo barke, ribiči se odpravljajo na lov. Stopimo tja in gospod Ivan Gruden nam pove marsikaj zanimivega iz ribiškega življenja.

Nekdaj je bilo v Nabrežini 60 hiš in vse so se ukvarjale z ribištvom, razen petih družin, ki so se preživljale s kmetijstvom. Takrat ni bilo v Nabrežini še toliko industrije, kot je je danes, čeprav se je kamnolomstvo začelo razvijati že pred 80 leti, Cava Romana pa še za časa Rimljanov. Danes nas je v Nabrežini ostalo le še pet mož zvestih morju, drugi pa so se oprijeli bolj donosnega dela v tovarnah. Kar zadeva letošnje letine, naj povem, da je letošnja trda zima pobrala ves »pridelek«. Rib je letos strašno malo. Enkrat je bilo v tem času dela čez glavo, danes pa cele dneve počivamo doma. Od nas Nabrežincev in sploh vseh naših ribičev ima samo Gospodič v Nabrežini lamparo. Vse druge, ki jih vidimo na morju so »očožtske«.

Ali vas je kdaj zajel na morju vihar.

Od vseh viharjev, ki smo jih prestali, sta se mi posebno dva vtisnila v spomin. Prvi je bil leta 1925; takrat mi je morje pobralo očeta in brata; drugi pa je bil pred dvema letoma, ko mi je dva sinova odneslo daleč na morje, kjer sta se dolgo borila s smrtjo; k sreči ju je rešila policija s svojim rešilnim čolnom. Toda danes je tako doživetje že zelo redek slučaj, ker smo ribiči opremljeni z barkami, ki imajo dobre motorje. In tako je kaj lahko viharju ubežati.

Žal se danes ljudje ne posvečajo več morju.

Da, zato ker jih tovarne zvabijo in tudi obdržijo. Mladina hoče imeti dosti denarja, dosti zabav. Tega pa je na morju bolj malo.

PROFESOR MARTIN JEVIKAR ODGOVARJA

Te dni je izšla četrta, zaključna knjiga Vaših Vsebin slovenskih leposlovnih del. Malo je ljudi, ki bi toliko časa presedeli pri slovenskih knjigah kakor Vi, profesor Jevnikar. Koliko časa ste pripravljali to delo in koliko pisateljev obsega?

Koliko časa sem porabil za Vsebine slovenskih leposlovnih del, Vam ne morem natančno povedati. Lahko pa rečem, da sem jih pripravil pet let in to precej intenzivno. Prebral sem okoli pet sto knjig, v glavnem vse, kar je izšlo povesti, romanov in iger v slovenščini. V Vsebinah, ki

obsegajo nad tisoč strani, sem predstavil 72 pisateljev z 270 vsebinami, poleg tega so v drobnem tisku pri obravnavanih pisateljih še vsa dela, ki so manj značilna. Tako ima bralec jasno sliko o njihovi pisateljski delavnosti in pomenu. Na koncu sem dodal še kratke podatke o mlajših sodobnih pisateljih, ki so šele sredi ustvarjanja. Pripomnim naj, da sem podal vsebine tudi nekaterih šibkejših del, če je snov nova ali zgodovinsko pomembna.

IN SLUŽBA NARODU

Kako ste prišli na misel, da bi izdali Vsebine slovenskih leposlovnih del?

Ko sem poučeval v šoli slovensko literaturo, sem ugotovil, da dijaki doma malo berejo. Zato jim je bilo težko dovedati, kakšne so značilnosti posameznih slovenskih pisateljev, v čem je njihov pomen in vrednost. Premalo je, če morajo po predpisih prebrati le po eno ali dve deli večjih pisateljev, premalo je tudi, kar je v Zgodovini slovenskega slovstva. Zato sem mislil, da bi jim koristilo, če bi jim dal v roke vsebine in oznake vseh važnejših del, ker bi iz njih lahko spoznali, kaj posamezni pisatelji obravnavajo, da bi jim bili dostopnejši, da bi imeli nekaj opore, iz katere bi sami gradili svoje znanje o njih.

Ali ste slišali za očitek, da so Vaše Vsebine dijakom v nekako potuho, da bodo sedaj še manj brali, da je to neke vrste kondenzirana, manj vredna kultura?

Slišal sem za ta očitek, a se mi ne zdi dovolj utemeljen. Dijaki morajo tudi sedaj prebrati predpisana dela, ker lahko profesorji takoj ugotove, če so zajeli svoje znanje samo iz Vsebin. Priznati pa je treba tudi koristnost takih knjig, ker preberejo dijaki vsaj vsebine in tako posredno spoznajo pisatelje. Končno pa moje Vsebine niso namenjene samo dijakom, ampak vsem, ki se zanimajo za slovensko literaturo. Prav tujci so bili s knjigami zelo zadovoljni, ker so iz njih spoznali mnogovrstnost slovenske literature. Pohvalno je n. pr. pisal o njih italijanski vseučiliški profesor Umberto Urbani. Prav tako so si Vsebine nabavili mnogi izseljenci v daljnem svetu, da so preko njih v zvezi s slovensko kulturo in zlasti literaturo.

Ali ste pri pripravljanju Vsebin naleteli na primere, da so katere pisatelje včasih podcenjevali ali precenjevali?

Seveda sem naletel tudi na take primere. Zlasti v starejši dobi so nekatera dela, ki so pogosto obležala po revijah, čeprav bi zaslužila več zanimanja. Več zanimanja bi bilo treba posvetiti n. pr. Trdini, deloma Mencingerju in Tavčarju. Ivana Preglja odločno premalo beremo in poznamo, čeprav imamo malo tako močnih pisateljev. Preveč pa so včasih povzdigovali Stritarja, deloma Kersnika in še koga.

Kateremu slovenskemu pisatelju se je po Vašem mnenju zgodila največja krivica?

To je Matija Prelesnik ali s pisateljskim imenom Bogdan Vened, ki je napisal trilogijo iz zgodovine Polabskih Slovanov. Imel je velik dar za epiko, kar je nedavno ponovno ugotovil njegov prijatelj Finžgar, imel pa je to nesrečo, da je prežgodaj umrl. Njegova dela so obležala v Domu in svetu pozabljena, čeprav bi zaslužila vsaj to, da bi jih izdali v Zbranih delih slovenskih pesnikov in pisateljev.

In sedaj še zadnje, rekel bi, bolj moderno vprašanje. Iz katerega slovenskega dela bi se dal po Vašem napraviti dober film?

Po mojem mnenju bi bil najprimernejši Finžgarjev roman Pod svobodnim soncem. To bi bil idealen film za režiserja De Milla, čigar film Deset božjih zapovedi lahko te dni gledamo v Trstu, za režiserja, ki ljubi razgibane scene z mnogimi nastopajočimi, epske prizore, boje in podobno.

OBISK PRI NAŠIH KAMENARJIH

Katero je bilo prvo slovensko kamnoseško podjetje v Nabrežini?

Prvo slovensko kamnoseško podjetje v Nabrežini je bilo podjetje Radovič, kmalu za tem pa še podjetje Caharija.

Kdaj je kamnoseška industrija dosegla največji razmah?

Največji razmah je dosegla kamnoseška industrija v letih med 1900-1914, to je do prve svetovne vojne.

V katere države so romali izdelki našega kamna?

Glavni odjemalec izdelkov našega kamna je bil Egipt. Velike količine kamna so podjetja izvažala tudi v Ameriko, v Anglijo, Avstrijo, na Češko in v druge države.

Kateri je bil glavni vzrok, da je v svojem največjem razcvetu ta industrija začela pojemati?

Glavni vzrok propadanja je bila velika gospodarska kriza, ki se je pojavila leta 1932, ki je zamorila vsako industrijsko dejavnost. Drugi važni vzrok pa je bila Abesinska vojna leta 1935. Takrat je Egipt odpovedal uvoz našega kamna, kar so naši kamnolomi zelo občutili.

Kakšni so bili delovni pogoji z ozirom na današnje?

Takratni delovni pogoji so bili zelo ugodni, posebno pri akordnem delu, kjer je delavec vsakih štirinajst dni zaslužil do 1000 lir, kar se danes več ne zgodi. Naj omenim da so si naši stari samo z delom v kamnolomih prisluzili toliko, da so si postavili lastne hiše, kar je danes nemogoče.

Ali se spominjate kakega važnega dogodka v boju za socialne pravice delavcev?

Eden najvažnejših dogodkov je gotovo velika stavka, ki je bila leta 1904 in je trajala šest mesecev. Takrat je mnogo naših ljudi odšlo po svetu za kruhom zlasti v Nemčijo. Toda vsega tega se jaz spominjam bolj po pripovedovanju, ker sem bil takrat še zelo mlad.

Ali je bila delovna sila, zaposlena v teh podjetjih, samo iz Nabrežine?

Ne. Lahko rečem, da je cel Kras takrat hodil na delo v Nabrežino, iz Komna, Kostanjevice Brestovice in drugih kraških vasi.

Ali je bil tudi takrat velik dotok tuje delovne sile kakor danes?

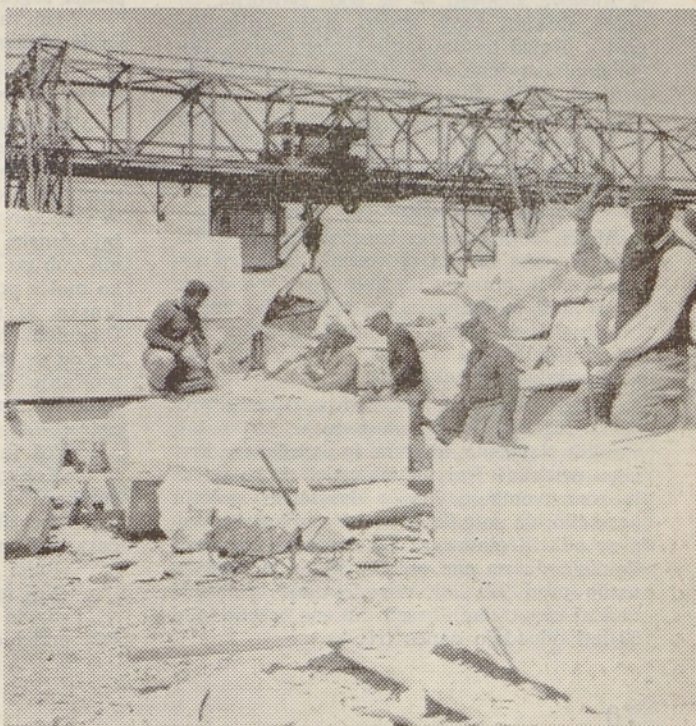
Gotovo. Zelo veliko furlanskih družin se je takrat preselilo v naše kraje, kjer so možje dobili zaposlitev prav v naših kamnolomih. Značilno za te ljudi je, da so se vsi naučili našega jezika.

Kaj mislite, koliko starih klesarjev, mislim takih, ki so bili zaposleni od svoje mladosti, danes še dela v kamnolomih?

Lahko rečem, da danes ni več nikogar te stare generacije, ki bi še delal. Mnogo jih še živi, kajti vsi ti možje so dočakali zelo visoko starost, kljub težkemu in napornemu delu. Pri tem pa je značilno dejstvo, da nihče od nabrežinskih kamenarjev ni zbolel na pljučnih boleznih, kakor, bi lahko pričakovali, to pa zaradi tega, ker naš kamen vsebuje izredno veliko količino apnenca; tako je namreč mnenje starih, ki so temu pripisovali veliko važnost.

Zdaj pa še tole: Koliko let ste bili Vi zaposleni v kamnu?

Ko sem imel štirinajst let sem se šel učiti obrti in to sem delal vse do danes, to je polnih petdeset let.

MIHAEL JERAS PRIPOVEDUJE:

Mož je zapeljal avtomobil v garažo. Odmaknil je maslon prednjega sedeža ter pričel skldati pripeljane predmete v kartonski zaboj. Pri tem je mrmral: »Sladkor ... riž ... olje ... zavoj iz pralnice ... steklenica vina ...«

Zaboj je zanesel v prvo nadstropje. Prijazno je rekel »Dober večer« ter položil pred ženo listek. Tudi ta je rekla »Dober večer«, listek komaj da je pogledala. Pomel si je roke ter zadovoljno spregovoril:

»Izbral sem najboljšo blago. Nisem pozabil, da ostaneva noč doma, da je tvoja mama v gledališču ter da naju skoraj gotovo ne bodo zmotili obiski. Vedno redkeje ujemava prilike, ko naj bi se razgovorila kakor v dneh pred poroko. Spravljivo in prisrčno!«

Slišal je komaj njen »Hm«.

Rekel je: »Navsezadnje se še nisva postarala! Rad bi se pogovarjal s teboj.«

Njegova žena je še vedno molčala. Najprej začudeno potem pa sumljivo jo je pogledal ter vprašal: »Se je pripetilo kaj važnega, da si se odločila tako odrezavo molčati?«

Pogledala ga je resno: »Molčim zaradi zdravja! Ti pa si zelo nepreviden, da toliko beseđiš!«

»Čvekam?«

»Kaj naj bi pomenila sicer tvoja gostobesednost? Med tvojo odsotnostjo sem prebrala izredno zanimiv članek. In ta me zagotavlja, da je tvoja nepotrebna širokoustnost zdravju škodljiva.«

Zaprepadeno je odprl oči ter vprašal: »In kaj si brala?«

»Poslušaj: trpeča duša in boleči živci so posledica velike sodobne zgovornosti. No ...?«

»Bedarije!«

Ona je prepričljivo privzdignila glas: »Brez zamere, v članku ni nobenih bedarij! Znan znanstvenik je ugotovil, da današnja žena izusti neprimerno več besed kot se jih je otesla njena stara mama. Razčlenil je žensko zgovornost ter pokazal na bolezni, ki se pojavljajo v zvezi prevelike zgovornosti. Žena — je njegova zapoved — ne bodi zgovorna, če hočeš ohraniti svojo lepoto, svojo priljubljenost v družbi ter zaupanje svojega moža. Gostobesednost žene se maščuje na najbolj občutljivih delih človeškega organizma. Na primer, govori med jedjo in ustvaril boš nezdravo živčnost, ki vpliva na kožo. Ta izzove kožne tvorbe in naposled izbruhne prava ženska epidemija odurnih obrazov ...«

Zdaj je on rekel »Hm«.

»Molči, dokler imam besedo. Premišljevala sem, da taka ženska zgovornost ne kvari samo ženskih obrazov in živcev, pač pa da se poloti tudi moškega in postalo mi je razumljivo, zakaj je večina moških že na zunaj tako odvrtnih.«

Še enkrat je rekel »Hm«.

»Molči!, sem ti dejala. Kaj pa ti veš o prebavi, živčnosti, o slabem počutju, kaj veš o vzrokih glavobola, migrene in povečanega krvnega pritiska? Kaj naj bi vedel ti, ko pa se je znanstvenikom šele v dvajsetem stoletju posrečilo, da so odkrili vse te vzroke? Pravzaprav odkrili glavnega: ženska govori preveč! Pomisli, da na eno besedo, ki jo je žena izustila pred 360 leti, odpade danes cela povodenj nepotrebnih besed. Na eno besedo pred 50 leti odpadejo danes tri ...«

POMENKI POD DO

ALI VESTE...

— da **moškatin** cvet ni cvetica temveč tkivo, katero obdaja orešček v njegovi lupini. Ta »cvet« ima finejši okus, kakor orešček in ga uporabljamo za odišavljenje raznih sladic. Orešček pa dodajamo juham, omakam in raznim mesnim jedem;

— **črn in bel poper** rasteta na istem grmu, črn poper so nezrele posušene jagode, bel poper pa so zrele, olupljene in posušene jagode. Izdatnejši in boljši okus ima bel poper. Oba pa služita za odišavljenje raznih mesnih jedi in omak;

— **cel cimet** je lubje cimetovca. Ima prijeten duh in sladikav okus. Ne smemo ga mnogo uporabljati ker močno segreje. To velja predvsem za pijače, kakor kuhano vino itd.;

— **vanilija** je posušen strok ovijalke, ki spada v družino orhidej. Stroki so prijetno dišeči in zaprti med sladkorjem ga odišavijo. Rabimo vanilijo za odišavljenje raznih sladic;

— **нове dišave** je mešanica klinčkov, pimenta in popra. Ima okus po vsem in rabimo za pikantnejša jedila;

— **klinčki** so nerazvit cvet v Vzhodni Indiji in Afriki rastočega kličkovca. Skopo jih uporabljamo za kompote, sladice in nekatere mesne jedi in ribe; — pod besedo **mešane dišave** je mešanica zmetih šestih poprov, dveh pimentov, enega klinčka, pol lavorjevega lista in nekaj muškatovega oreščka;

— **kardamon** je indijska dišava, katero uporabljamo največ pri pripravi medenega peciva;

— **ingver** je posušena korenina ingverjevca. V Angliji ga primešajo nekaterim vrstam piva, pri nas pa ga uporabljamo za sladice.

MED

Nikdar zadosti ne opozorimo na visoko hranljivost medu. Vsebuje grozdni in sadni sladkor, beljakovine, mineralne snovi, v katerih prevladuje kalij, kateri blagodejno vpliva na srce in krvni obtok. Nadalje vsebuje še fosfor, železo, kalcij, baker in nekaj mangana. Nekatere vrste medu vsebujejo še vitamin B in C.

V prejšnjih časih so cenili vrednost medu tako, da so ga imeli za zdravilo pri raznih boleznih, med drugimi so ga polagali na razne gnojne rane in čire. Danes ga imamo bolj za preganjanje prehlada ali za posladkanje. Mnogo je ponarejenega in zato se moramo naučiti ločiti enega od drugega. Posebno zdrav je med za razvijajočo se mladino. Pravi življenjski vir pa je za stare in ošibele ljudi. Kozarec medene vode zaužite pred spanjem služi kot uspalno sredstvo. Sportniki, ki mnogo trenirajo ga tudi precej uživajo.

Včasih med v poletnem času zavre. To je znak, da vsebuje previsok odstotek vode. Dober med vsebuje največ 20% vode. Pravi med pozimi rad kristalizira — se strdi. Takega previdno postavimo v posodo tople vode in počasi segrevamo, da postane zopet tekoč.

Med tudi uporabljamo za izdelavo raznih sladic. Posebno drobno pecivo je okusno. Med dvigne hranljivost sladice.

ADELA MESESNELOVA

Zasmejal se je: »Cela povodenj!«

Razkačeno je nadaljevala: »Molči, če ti je sploh še do mojega lepega obraza!« Obrisala si je solzi ter nadaljevala: »Tri ženske besede se lahko v trenutku preobrazijo v živo povodenj, hudourniško nevarnost, ki podere jez in vse, kar najde pred seboj. Kako naj bo jasno tebi, ubogi fant, kaj povzročajo ženske besede, ko se enkrat ulijejo ter ne prenehajo do epidemije strašnih gub po obrazu? In ti prideš domov s tremi, štirimi zavitki, ki bi jih lahko molče položil na mizo, ter se ob njih razgovoriš na dolgo in široko kakor ženska, ki se s svoj zgovornostjo in besedno radodarnostjo igra s smrtjo? Omenjeni znanstvenik nadaljuje, da je spričo milijonov motornih vozil nujno, da se sodobna ženska, ki je molčeči steber družbe, končno zares privadi molčanju! Mol je pravi balzam ženski duši, zakaj izpostavljena je vsak hip tolikim nevarnostim in zapeljivim prilikam, da preveč na široko odpre svoja usta.«

Mož je pokimal: »Vraga, to je pa res!«

»Kolikokrat naj ponovim, bodi tiho, dokler ne končam treh kratkih stavkov, ki sem si jih namenila povedati brez tveganja, da bi se pregrešila proti preveliki zgovornosti. Ne moreš počakati s svojimi opazkami niti toliko časa, da postavim piko na kraj ...«

»Rajši postavi vprašaj!«

»Kaj meniš s tem?«

»Samo to, da se učenjak moti ... In da je samski, če je šele na stara leta prišel do svojih spoznanj ...«

MAČIM KROVOM OTROCI PRI IGRI

Otrok je najbolj srečen takrat, ko se igra. In najlepše se igra, ko je sam s svojimi igračkami. Včasih se pretirano bojimo, da se ne bo znal igrati in kar naprej tiščimo vanj. Bolje je, da se z njim igramo, ga uvajamo v igro, nato pa pustimo. Seveda je prav, da imamo vedno »eno oko« pri njem, tudi če delamo kaj drugega.

Kupujmo in izbirajmo pa otroku lepe igrače. Vse preveč jih je zajel indijanski film, da segajo po pištolah in puškah. Ne podpirajmo še mi tega bega v džunglo. Dajmo otrokom lepe igrače in bodo najbolj srečni. Zakaj tudi igrača in posebno igrača v nežni otrokovi dobi plemeniti njegovo naravo, da bo zrasel v srčno dobrega človeka.

Ko kupujemo svojim otrokom igrače za god, za praznike, za miklavževa darila, izbirajmo! Čeprav nas otroci nagovarjajo, naj jim kupimo puške, tanke in podobno, jih pregovorimo in prepričajmo, da so igrače, ki jih hočemo kupiti, boljše in lepše.

Igrače, ko sestavlja otrok kake podobe, stavbe in podobno, se zelo obnesejo in navajajo otroka, da tudi pri igri misli. Njegov talent, ki ga mora imeti, bo s tako igro razvijal. In tudi srečen bo bolj.

NAŠA GOVORICA

»Ne bodi tako nagmašen in ne stoj zašpetavat. Te bo oče že štrafal!« Tako kričijo naše mame včasih na mulerijo.

Koliko grdih napak je v teh dveh kratkih stavkih! Toda namesto nagmašen bomo lepo po domače rekli poreden, razdivjan, nesramen, hudoben. Stoj pa bomo kar opustili, ker smo ga po nepotrebnem prevedli iz italijanščine.

Zašpetavat rečemo slovensko zasramovati.

Štrafati pa kaznovati. Mulerija je po naše otročad.

Ves stavek se bo torej lepše glasil takole: »Ne bodi tako poreden in ne zasramuj! Te bo oče kaznoval!«

PRELOM IN SPRAVA Z BOGOM

Smrtna rana, neozdravljiva bolezen vodi v razpad človeškega telesa, v smrt. Podobne posledice povzroča v duši velik greh.

Kaj je greh? Označujemo ga z različnimi imeni, ki povedo kakšno posebno njegovo stran. Imenuje se padec, nered, zlo, krivda, oddaljitev od Boga, ki se zaključi v peklju, če človek v njej vztraja.

Smrtni greh mora potemtakem biti nekaj skrajno hudega, ker gre za to, če človek sploh prizna božjo oblast nad seboj, gre za vso njegovo usodo. Za težak greh se nujno zahteva popolno spoznanje in popolna privolitev v važni stvari. Vedno je upor človekovega duha božji volji. So grehi hudobije, ko človek naravnost hoče zlo, napuha, ko se upira Bogu, lenobe, ko noče delati dobrega, navezanosti na materijo: skopost, nečistost, požrešnost. Greh je vedno v svojem bistvu laž, ker zavrača dobro, razdira soglasje, potvarja resnico.

So pa v človekovem življenju dobe, ki so bolj nevarne. Človek je tedaj kakor na križpotju in se mora obrniti v eno ali drugo smer. Ko se je enkrat odločil, se bo težko vrnil nazaj.

To je najprej doba dozorevanja. Mlad človek se zave samega sebe in svoje svobode. Grški Herkul je podoba mladega človeka na razpotju.

Potem je doba okrog 50 let. Zrel človek je zopet postavljen pred izbiro. V polnosti svojega spoznanja, svoje moči in življenjske izkušnje se mora zopet odločiti.

Končno je trenutek smrti. Človek se tedaj kakor otrok vrže v Očetovo naročje ali pa dokončno pretrga zvezo z njim in si tako zapečati svojo večno usodo.

V teh usodnih dobah vplivajo na človekovo odločitev razni vzroki: krščansko ali materialistično pojmovanje sveta, ki si ga je prej pridobil, okolje, v katerem živi, organizacije, politične stranke, v katerih se je udeleževal, razmerje do čistosti. Gre tedaj za vse. Besede: »Človek mora nekaj imeti od življenja«, ob smrti: »Pustite me v miru!« dokazujejo, kam je kdo usmerjen.

V smrtnem grehu ne smemo gledati samo trenutnega dejanja, marveč bolj posledico človekovega razpoloženja. V kali je že v otrokovih slabih nagnjenjih, napakah, ki se jih ni oprostil, ker ni imel prave vzgoje, na krivih potih doraščajočega človeka, v verski brezbriznosti dolga leta, v nevednosti, ki ga drži kakor slepega na poti življenja. Grešna je cela pot, ne samo konec. Navadno se človek na velik greh dolgo pripravlja, ker ne drži moralnega ravnotežja in se oddaljuje od Boga. S smrtnim grehom se samo končno odloči za napačno smer.

Ali si se kdaj resno vprašal, v kakšnem položaju si ti? Ne gre za malenkosti. Gre za vso tvojo usodo. Vredno je, da malo postojiš in si odkrito odgovoriš na to vprašanje.

Velikonočni čas te še posebej priganja, da pretehtaš svoje življenje. Kaj tedaj, če boš spoznal, da si na krivi poti, da ne potuješ v pravo smer? Ali se tvoj greh more odpustiti? Samo en greh je neodpustljiv, ko kdo resnico spozna, pa jo prostovoljno odklanja, ko ve, kaj je dobro, pa ga ne mara. Tedaj pa je krivda na strani človeka. Kar se od tebe zahteva, je to, da moraš sam hoteti, da ozdraviš.

Jože Prešeren

»MOST NA REKI KWAI« je odličen film režiserja Davida Leana. Dobil je 7 Oskarjev, a priznati je treba, da jih je tudi zaslužil. Čeprav je daljši od navadnih filmov (3 ure), se človek niti ne zaveda, kdaj mu poteče čas, saj je dejanje vseskozi napeto. Alec Guinness, ki je tudi dobil Oskarja kot najboljši igralec, je mojstrsko podal vlogo glavnega junaka, polkovnika Nicolsona, hrabrega vojaka, v katerem pa prevladuje tipičen angleški ponos, ki se noče nikomur ukloniti. Zato bi bilo nepravilno govoriti o kakem angleškem militarizmu v filmu. Če z ene strani namreč občudujemo Nicolsonovo hrabrost in pogum, nas pa z druge moti njegova trma, ki bi bila kmalu pogubila ujetniške vojake.

Vsebina filma je nenavadna, saj je glavni predmet most, ki ga angleški ujetniki gradijo Japoncem, drugi vojaki pa, prav tako angleški, imajo ukaz, da ga porušijo. Nicolson se ne zaveda, da je s svojim ravnanjem nekak izdajalec, to spozna šele na koncu in tedaj je prav on tisti, ki vrže most v zrak, tisti most, za čigar zgraditev je stavil vse svoje sile.

Razen kakih malenkostnih pomanjkljivosti je film iz vseh vidikov zelo dober, je eden izmed redkih, o katerih smemo reči, da je skoro popoln.

»DESET ZAPOVEDI« veličasten film režiserja Cecila De Mille-ja, prikazuje Mojzesovo življenje, od rojstva pa do dne, ko zagleda obljubljeni deželo in zapusti svoje ljudstvo. Priznati je treba, da se je De Mille precej strogo držal Svetega pisma. Res, da je ustvaril nekatere osebe, ki jih v Svetem pismu ni, a to je le v prid filmu, ki postane tako bolj razgiban. Prizori so ponekod veličastni, predvsem ko gradijo Izraelci novo mesto za faraona. Pretiran pa se mi zdi prizor, ko piše Bog zapovedi na Sinajski gori.

V filmu nastopa izredno veliko število igralcev, med katerimi sta najboljša Yul Brynner kot Rames in Ann Baxter kot Nefertari, medtem ko nas Charlton Heston kot Mojzes ne prepriča vedno. Včasih nam daje vtis, da se svoje vloge popolnoma ne zaveda.

Cecil De Mille je s tem filmom dosegel višek svojega ustvarjanja, saj ni majhen trud prikazati tako veličastno delo kot je Deset zapovedi.

»MLADI LEVI« je povzet po romanu Irvinga Shawa in obravnava problem vojne. Na eni strani so Nemci, na drugi pa Amerikanci.

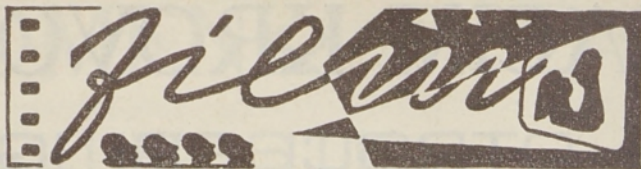
Mlad nemški častnik se pogumno bori za idejo, o kateri je popolnoma prepričan, da je dobra. Potem pa se začne njegovo prepričanje postopoma spreminjati v dvom, dokler ne pride do končnega zloma, ko spozna, da je vojna zlo, še mnogo večje zlo pa to, kar počenjajo Nemci v koncentracijskih taboriščih. Nazadnje vrže v obupu proč puško in tedaj ga najde ameriški vojak, ki ga ubije. Film pa prikazuje tudi hibe ameriške vojske. Nekega ameriškega Juda mučijo njegovi tovariši na vse načine in pri tem je soudeležen tudi kapetan.

V vlogi nemškega častnika nastopa Marlon Brando, ki se nam pokaže kot velik igralec izrednih sposobnosti. Odlično podaja psihološke momente, ki se čimbolj stopnjujejo do končne katarse. Juda pa igra Montgomery Klift.

Lepo je prikazano vojno vzdušje, v katerem živijo nemški vojaki in moralna pokvarjenost, ki je posledica nacističnega nauka.

Film hoče biti obsodba vojne in to se mu tudi posreči.

Miranda Zafred

Vloga glasbe

Kdor je gledal znameniti gangsterski film »Le Rififi«, je morda doživel podobne občutke, kot so bili moji. Med znamenito nemo sceno, ki traja kar pol ure, sem nenadoma začutil, da je vse skupaj nekam čudno neobičajno. Šele čez nekaj časa sem se zavedal, odkod ti občutki: prihajali so od absolutnega pomanjkanja glasbe.

Pa tudi obratno se je brez dvoma že marsikomu primerilo: kljub glasbi, ki je ves čas v podlagi spremljala razvoj filmskega dejanja, je tega ali onega film tako prevzel, da se sploh ni zavedal, da ne samo gleda, ampak tudi posluša. Kadarkoli se primeri, da gledalec za več časa ali celo skozi ves film ne pomisli, da ga zvesto spremlja glasba, potem to pomeni, da je glasba prava.

V glavnih obrisih bi lahko filmsko glasbo razdelili na tri skupine. Skušajmo jo razčleniti.

V prvo skupino spada tista vrsta glasbe, ki jo lahko kljub prijetnosti in melodioznosti označimo za trgovsko. To je predvsem glasba filmskih revij in operet. Gre za — mnogokrat — cenene in precej plehke filme, pisane in prazne milne mehurčke, za katere je glasba in petje sploh edini razlog njihovega obstoja. Trgovska glasba je pa tudi tista, ki spremlja tudi večje filme. Skoraj vsi romantični, melanholični in podobni filmi zadnjega časa prihajajo med milijone gledalcev v spremstvu vsaj ene »nepozabne« melodijske, ki jo potem ljudje pojejo, žvižgajo in igrajo na klavir. Z eno besedo: pod trgovsko glasbo razumemo lahko plesno glasbo, ki pride na svetovni trg potem filma, po katerem nosi mnogokrat tudi isti naslov.

V drugo skupino spada neka čudna zvrst glasbe. To je že prava filmska glasba, torej taka, ki ni samo vstavljena v film, temveč ga že komentira. Vendar pa komentira le zunanje dogodke in zato mnogokrat zgreši svoj pravi cilj in nalogo. Kdo še ni videl kekega filma, kjer igrive glasbene vibracije oponašajo oziroma spremljajo požiranje piva, žvenket denarja ali šaljavo zmrdovanja na obrazu glavnega junaka? Med to in pravo filmsko glasbo je ista razlika kot med obrtjo in poklicem.

Prava filmska glasba — in to omenjamo v tej tretji skupini — pa je tista, ki komentira ne zunanje, temveč notranje dogajanje filmske drame. Kot srečamo v romanih opise značajev, okolja, lirčnih prizorov, tako srečujemo v velikih filmih glasbene opise, glasbeno prikazovanje duševnosti junakov. Vendar pa kljub vsem mogočim dovršenostim, kljub talentu skladateljev in neoporečnih izvedb orkestrrov le poredko naletimo na film, ki bi bil v pogledu glasbenega komentiranja brezhiben. Skladatelji le prepogosto zapadejo zelo zapeljivi težnji: z glasbo bi radi vse razložili. V tem so podobni onim preproščinam, ki najprej povedo smešnico, potem jo pa razlagajo. Ne zavedajo se dovolj, da gledalec uživa v napol neznanem duševnem svetu junaka, ki ga hoče sam raziskati, sam pojasniti. Če se pri vsaki solzi pojavijo violine, pri slehernem luninem soju harfa, pri vsaki še tako malenkostni nepričakovosti gong, je ta način umetnosti zelo podoben slikarju, ki bi slikal morje in nato kar čez sliko napisal: To je morje.

Omenil sem nekaj nedovršenosti in stalno ponavljajočih se napak. S tem pa še ni rečeno, da ni tudi izvrstnih glasbenih komentarjev. Morda najučinkovitejši so tisti, ki imajo preprosto melodijo. Marsikateri film se poslužuje sploh čim manj motivov, ki se pa stalno ponavljajo. Germijev film »Zelezničar« ima n. pr. v vsem filmu samo dve melodiji, ki se izmenično ponavljata. Spreminja pa se njun ritem, jakost, barva in polnost. S tema preprostima melodijama so doseženi vsi učinki, prikazani vsi otenki notranje zgradbe.

Lepe učinke se tudi doseže na ta način, da glavno spremljajočo témo zaigra nekdo na klavir, kitaro ali kaj podobnega, nakar povzame isto melodijo orkester ter z njo prepleta vse filmsko dogajanje. Neredko se primeri, da je glasba pevna in razglabljujoča hkrati. Vendar se v tem že vidi težnjo po popularizaciji določene melodije, s čimer pa glasba izgubi svoje prvotno in najvažnejše poslanstvo.

T. S.

Stražar v hiši Avreliusa Bassusa, ki bi bil moral paziti na ujetnike, je željno vlekkel na uho hrup in krike spopada med decurionovim oddelkom in Čukovimi bojevniki, med katere je segel tu pa tam zamolklejši hrum bolj oddaljene bitke na polju pred mestnim obzidjem. Stal je med vrati in napeto poslušal, odhajal k hišnemu vhodu in se spet vračal, da je pogledal po ujetnikih. Nazadnje ga ni več strpelo. Pustil je vse skupaj in stekel v smeri spopada. Morda se je bal, da bo ostal brez plena.

Avrelius Bassus je še vedno ležal vznak na pogradu in stokal. Tudi sužnji, ranjeni ali prestrašeni, niso ničesar videli, toda Secundina, ki je imela kljub svojemu strahu oči povsod, je opazila, da stražarja ni več. Pogledala je na hodnik, a tudi tam ga ni bilo. Stekla je do hišnih vrat, ki so bila na stežaj odprta. Zunaj je bila trda tema, iz katere je prihajalo kričanje in žvenketanje orožja. Zagrabila jo je groza, da je zbežala nazaj v sobo. Poklicala je Avreliusa Bassusa, a ta je ni slišal. Ječal je »Vode! vode!« Ozirala se je okrog, da bi našla kak vrč z vodo, in res je zagledala na tleh veliko lončeno posodo z vodo, ki so jo bili morda prinesli v sobo barbari, ker drugače ni služila za shranjevanje vode. Bila je pretežka, da bi jo dvignila, zato je zajela vode v prgišče in jo nesla Avreliusu Bassusu, ki je pohlepno srkal kapljice iz njenih dlani.

»Še! Daj mi še piti!«, je rekel.

Še je zajela vode in mu dala piti. Pri tem se je zavedla tudi lastne žeje. Tako se je tudi sama napila vode iz dlani; to jo je osvežilo in poživilo. Stražar se še vedno ni vrnil. Zdaj so opazili tudi nekateri zvezani sužnji na tleh, da niso več zastraženi. Začeli so jo moledovati, da bi jim razvezala vezi. Poskusila je, toda ni bilo lahko razvezovati trdno zadrgnjenih vozlov. Zlomila si je noht, poleg tega pa se je spomnila na svojo mlado gospodarico.

»Naj te drugi razvežejo!«, je rekla naslednjemu, ki ji je mogle zvezane roke, in zbežala iz hiše.

Na daleč se je izognila ulic, od koder je bilo slišati hrup, in tekla domov, v hišo Cupitusa Cupitianusa. Ulice so bile še vedno prazne, toda tu pa tam je kdo gledal skozi okno, da bi poročal svojim dragim, kaj se zunaj dogaja. Nekateri so klicali za njo, da bi kaj zvedeli, ona pa se ni ustavila. Tekla je, kolikor je mogla.

Dom Cupitusa Cupitianusa je bil še vedno pogreznjen v molk. Planila je v spalnico mlade gospodarice in jo začela tresti in klicati. Magona je zaspano odprla oči.

»Kaj je? Kje je oče?«

»Ne vem! Barbari so ž v mestu, gospodarica!«, je zaklicala Secundina. »Bežati moramo, pa takoj!«

Dekle je skočilo pokonci.

»Moj Bog! Ni mogoče, Secundina! Erik jih ne bo pustil v mesto!«

»Oh, gospodarica, videla sem jih, ujeli so me že, pa sem jim ušla! Hitro, hitro, bežati morava!«

Magona se je začela še vsa zmedena naglo oblačiti. Secundina ji je pomagala, pa si premislila in začela v naglici grabiti nekatere Magonine stvari in jih zlagati v odejo, ki jo je potegnila s postelje in razgrnila po tleh. Sama ni vedela, kaj naj bi vzela in kam bi bežali.

Medtem so se zbudile še druge deklice in se jokaje zateleke k Magoni v spalnico.

»Gospodarica, kaj bo z nami? Ljudje beže mimo hiše in kriče, da so barbari vdrli v mesto! Reši nas, gospodarica!«

Nekatere so bile kot brezumne od strahu. Histerično so kričale in se oklepale dekleta. Druge so hotele iskat svoje može, ki so bili pri mestni miliciji. Spet druge so hotele posnemati Secundino in stekle nazaj v svoje izbe, da bi pospravile najnujnejše za beg.

S spomladanskim nasmehom smo prisostvovali na Placuti trem lepim kulturnim večerom.

29. marca je imela klavirski koncert v okviru Slov. kat. akademskega društva tržaška dijakinja **Marjana Bolkova**. Izvajala je bogat in glasbeno zahteven koncertni spored s skladbami Beethovna, Chopina, Debussyja in srbskega modernista Tajčevića. Mlada pianistka

je s tem koncertom ponovno dokazala svojo resnično darovitost in tudi znanje. Koncert je privabil številno občinstvo, posebno mladino, ki je nagradila pianistko s toplimi priznanji.

*

Večer slovenske besede. Najmlajši goriški kulturni ustvarjalci so v besedi in melodiji peli o svoji mladosti, doživetjih, smehu in tudi joku. Najprej je Franka Vižintin izvajala na klavirju dve kompoziciji Debussyja. Nato je Jožica Peric prebrala črtico »Nesreča«, ki je bila po splošnem mnenju najboljša literarna točka večera. Črtica je bila objavljena v »Utripih« in je dobila tudi tam prvo nagrado. Nato sta bili na vrsti dve drobni pesmi Soškega. Mariza Pertotova je za tem prebrala črtico »Odpuščanje«. Da bi ne bil večer monoton, je poskrbel duo harmonik Darka Klanjščka in Adrijane Šaule. Majda Sfiligojeva je prebrala potem dve črtici: »Spoznanje« in »Materino pismo«, Lučka Komačeva pa »Bolje je tako« — črtico, ki jo kot odmev tega večera objavljamo na drugem mestu. Večer je zaključil glasbeni nastop tria — klavir in dve violini — Andrej Bratuž - Rudi Komavli in Vladimir Sturm. Posamezne točke je lepo vezal v celoto g. Maks Komac.

*

Na petem kulturnem večeru (14. aprila) pa je govoril g. Vinko Zaletel iz Koroške. Predavanje so spremljale zelo lepe slike in magnetofonski posnetki.

(Nadaljevanje s strani 62)

*Brez čustva puščam vnemar lavorike,
ki svet jih svojim domišljavo vije.
Ko narod poje svoje elegije,
poslušam le njegove bridke vzklike*

*in vem, da slednji mora na branike,
ves vdan v iskreno službo domačije,
saj boj za njo povsod se danes bije —
sebičnež se bori le za odlike.*

*Kot božji romar, hlapčič domovine,
s skrbjo motrim usode valovanje:
ne daj, Gospod, da zarja slovenski gine!*

*Srcè gorko in žrtev žrtvovanje
ti služi, dom, da zarja skoraj sine.
vse bregove zro samo lobanje.*

*

*vse bregove zro samo lobanje.
Strašnejša ni bila nobena kuga
ko naših dni vsa črna tuga,
ljudi — zveri in sil pekla divjanje.*

*Strahoten grob za tisoče skopan je
in spet drugod le misel samodruga
blodeč jih išče s severa do juga.
O Marjan, tvoje mlado darovanje!*

*Ne more srce žalostinke peti,
je srčne strune groza zledenila,
bi komaj mogel Jeremija sveti.*

*Molče bo duša bridko bol nosila,
pripravljena trpljenje dotrpeti;
edina misel je življenjska sila.*

*

*Edina misel je življenjska sila.
Meglice kradom rastejo v vsemire.
Podzemne žile tiho vro v izvire.
V pepelu iskra tli, da bi svetila.*

*Srce skrivaj nabira si netila,
da sveti ogenj bdi iz dni v večere,
skrbi, da pred grabljivci brez primere
bo mati si otroke ohranila.*

*Tako nekoč nam svetla luč zasije
življenja spet narastejo tokovi,
domača njiva dežja se napije.*

*Življenja up na poti k zarji novi
cvetè v podobi Matere Marije.
Za nami se podirajo mostovi.*

*

*Za nami se podirajo mostovi.
Srcà stezje so prek njih držale,
detinstva vse skrivnosti male
ljubó igrale se pod njih slopovi.*

*Čez nje so tiho šli mladosti snovi,
so drzne misli svetli cilj izbrale,
ko preko njih so ceste dāl spoznale;
bili so mir nam sredi med valovi.*

*Naj zginejo ko mavrica izgine?
Sovražna moč da bo jih potopila
in skrila nam še mile ruševine?*

*Ko zvok razklanega glasbila
njih tresk gre skoz razplakane spomine;
stoletja prej so jih s skrbjo gradila.*

Magona je skušala potolažiti najbolj obupane, ne da bi vedela, kaj naj stori. Pomislila je na očeta. Bogve, kje je v tem trenutku? Upala je, da se bo odkod prikazal in sam odločil, kaj naj store. Toda ni ga bilo. Zdaj je hiša že odmevala od krikov zunaj. Skozi okno je bilo slišati korake bežečih ljudi in njihovo klicanje zaostalih ter votle udarce po vratih zaklenjenih hiš. Med prestrašeno latinsko in keltsko kričanje meščanov so se začeli mešati surovi, divji in zmagoslavni kriki zasledovalcev.

Secundina je naglo povezala culo, jo izročila Magoni in stekla v svojo izbico, da bi povezala še nekaj svojih stvari. Toda komaj jih je začela metati v odejo na tleh, so zagrmeli po vsej hiši divjaški udarci po vratih. Secundina se je z grozo spomnila, da jih je bila pozabila zakleniti. Pustila je stvari na tleh in zbežala nazaj h Magoni. Slišala je že glasove barbarov, ki so vdirali v hišo.

»So že tu!«, je zavpila.

Ženske, ki so bile pri Magoni v sobi, so v grozi zakričale in se oklenile gospodarice.

Magona je trepetala. Zdaj je bilo vsega konec. Morda jih bodo ubili. Začela je moliti.

Naslednji hip je vdrla v sobo nekaj v kože oblečenih slovenskih bojevnikov z meči, kopji in krvavimi sekirami v rokah. Ženske so se je še trdneje oklenile in zagnale obupni vrišč. Magona je zaprla oči. Želela si je le, da bi bilo hitro končano.

Toda namesto udarca z mečem je začutila trdo roko, ki jo je zagrabila za nadlaket. Zapovedovalen glas je nekaj dejal v tujem jeziku. Magona je odprla oči in zagledala trd, zagorel obraz pod čelado, ki pa je bil vendar bolj človeški, kakor si je predstavljala. Doslej si ni mogla predstavljati barbarov drugače kot nekake pošasti. Zdaj, ko so bili pred njo in je videla, da imajo človeško podobo, se je skoro začudila, da niso taki, kakor si jih je naslikala v svoji domišljiji. Še vedno je drgetala od strahu, toda hkrati je zadobila spet oblast nad seboj. Lahko je spet jasno mislila.

Barbar jo je potegnil proti luči in si ogledal njen obraz. Zadovoljno je zamrmral, jo potrepil po hoku in izpustil. Potisnil je njo in ostale ženske v vestibul, poklucal mladega vojščaka in mu naročil, naj pazi na ujetnice. Drugi so medtem že začeli pleniti hišo. Z ročaji mečev in s sekirami so razbijali vrata ali se z rameni zaletavali vanja. Metali so stvari po tleh, če jim niso ugajale, in si tlačili za kožuhe tisto, kar je bilo po njihovem okusu. Prej tako tiho hišo sta napolnila razbrzdano vriskanje in trušč razbite posode in kipov, ki so jih prevračali s podstavkov po opечатem tlaku. Ženske so se stiskale skupaj v vestibulu in trepetaje čakale, kaj bo. Nekatere so tiho jokale. Mislile so na svoje može. Morda so bili v tem hipu že mrtvi. Magona se je trudila, da bi bila mirna. Božala je najbolj obupane in tiho molila za očeta in Erika. Barbari, ki so hodili mimo, so merili mlajše z dopadljivimi pogledi, in zbijali šale, ki jih je spremljal krohot in katerih smisla ni bilo težko razumeti.

* * *

Gorzd se je nestrpnostno pognal nasproti langobardski konjenici, komaj se je pripodila skozi mestna vrata. Bil je še mlad in čakanje mu je bilo težko. Z občutkom uteha se je zaganjal v langobardske jezdece in jih z besnimi udarci meča in sekire prevračal s konjev. Z vsakim udarcem je sprostil nekaj notranje napetosti in tesnobe v sebi. Niti pomislil ni, da bi mogel biti ranjen ali ubit. Skušal je odkriti v gneči konjenikov langobardskega poveljnika; večkrat je zagledal pred seboj vojščaka v svetlem oklepu in na visokem belem konju, toda vedno spet mu je zastavila pot nova skupina langobardske konjenice in onega je zagrnila gneča konj in jezdecev.

Bitka ni trajala dolgo. Ko so Langobardi spoznali, da so dokončno razbiti in da se ne morejo več upirati, so se zaslislala glasna povelja in rogov, ki so jih pozivali na umik. Toda pot nazaj jim je bila že odrezana. Prvi langobardski konjeniki, ki so se zapodili proti mestnim vratom, so padli v roke slovenskih pešcev, ki so bili

medtem že vdrl v mesto skozi skoro nezastražena vrata. Na mostiču pred mesnimi vrati se je nagrmadil cel kup konj s prebodenimi trebuh. Jezdece so pobili, še preden so se izvlekli izpod padlih konjev. Ko so ostali langobardski jezdeci spoznali, da ne morejo več v mesto, so se spustili vzdolž mestnega obzidja v beg, toda Slovenci so jih dohajali s svojimi lahkimi konjiči, ki so bili navajeni galopiranja prek polj in v temi, ter jih pobijali. Boja je bilo konec, začel se je lov. Le malo Langobardov je ušlo in med temi je bil tudi Erik.

Gorazdu je bilo skoro žal, da je bilo bitke tako hitro konec. Čutil je slast v tem, da je dirjal v temi po polju, stiskal v pesti meč in se poganjal na sovražne konjenike. Ta občutek moči in utehe je bil tako opojen, da je le redko kdaj v življenju občutil kaj podobnega. Ko je bilo vsega konec, si je obrisal s hrbtom dlani znoj in prah z obraza, in šele v tem hipu se je povsem zavedel pomena zmage, hkrati pa se mu je misel spet povrnila k bolnemu otroku. Spet mu je napolnila srce tesnoba. Zbral je svoj oddelek, v kolikor se ni razkropil na lov za Langobardi, in odjezdil v mesto.

Po ulicah so že hodile skrpine Slovencev. Bili so kot pijani od veselja nad zmago. Vdirali so v hiše, ki so se jim zdele bogatejše, in vlačili iz njih ljudi, bivališča pa oplenili. A še več stvar so z divjaškim veseljem uničili. Kot otroci so se zabavali s tem, da so metali skozi okna na ulico lončeno posodje in drugo, da se je s treskom razbijalo na tlaku, ki je bil kmalu posejan s črepinjami in vsakovrstno šaro. Ženske so tarnale, otroci, ki so jih vzdignile z ležišč sredi najlepšega spanja, pa žalostno vekali. Tu pa tam je ležal kak mrtvec preko praga ali na ulici, toda Slovencem ni šlo za pobijanje, ampak za to, da bi dobili čim več ujetnikov. Potrebovali so jih za delo na zemlji, katero so se odpravili iskati.

Nekaj hiš je že gorelo in požari so razsvetljevali ulice z nemirno, turobno lučjo. Gorazd je počasi jezdil na čelu svojega oddelka po glavni mestni ulici in se oziral okrog sebe. Tako je torej to mesto, ki ga je zavzel. Bilo je prvo večje mesto, ki ga je osvojil z mečem, in to je vzbujalo v njem ponos.

Naproti mu je prišel Čuk z nekaj svojimi ljudmi in mu poročal, kako je opravil svojo nalogo. Bilo je lažje, kot si je predstavljal. Mislil je, da je v mestu več brambovcev. Povedal je tudi, da je vdrl v hišo laškega poveljnika.

»Rad bi jo videl«, je rekel Gorazd. Zaželel si je prestopiti kot zmagovalec prag domovja mestnega poglavarja in se čutiti v njem gospodarja. Razen tega je bil radoveden, kakšen je dom laškega veljaka. Še nikoli ni bil v bogatem domu kakega Laha. Čuk ga je odpeljal tja.

Skočil je s konja in se radovedno ozrl po lepi pritlični zgradbi. Hišna vrata so visela le še na enem tečaju. Vestibul je bil posut s črepinjami in stvarmi, ki so jih Slovenci odvrgli, iskaje dragocenosti, ali se za šalo obmetavali z njimi. Gorazd se je v blede svetlobi jutra začuden zastremel v slikarije na stenah in v mozaične podobe delfinov, na katerih so jezdili roznati nagi otroci, v blešččem tlaku. Čuk mu je pokazal kup dragocenosti, ki so jih našli, in skupino ujetnic, ki so se stiskale v gručo v kotu vestibula. Gorazd se je sklonil, da bi si natančneje ogledal stvari. Bilo je zlato in srebrno okrasje, svilena oblačila, dragoceno orožje, s srebrom okovane in okrašene skrinjice, v katerih je bil denar in nakitje, srebrni križi, kipeci in drugo. Z nogo je izbral iz kupa stvari, ki jih je hotel imeti, in naročil, naj mu jih odnesejo na njegov voz. Hkrati naj pogledajo, kako je z otrokom, in mu pridejo povedat. Nato je stopil k ujetnicam in si začel ogledovati njihove obraze. Pogled mu je obstal na Magoni. Še nikoli ni videl tako lepega dekleta. S skritim začudenjem je gledal njene bujne, črne lase.

»Kdo je ta?«, je vprašal Čuka.

»Ne vem. «Kdo si?«, je ponovil v svoji slabi latinščini.

(Dalje prihodnjič)

*Stoletja prej so jih s skrbjo gradila,
vendar prerastel jih je tok življenja.
Se mnogo, mnogokaj na svetu menja,
samo na Bitje večno priklenila*

*za vekomaj nas je ljubeča sila.
In sredi vseh menjav, tokov in vrenja,
še sredi stiske smrtnega hropenja
bo luč nebeška varno nas vodila.*

*V nje milem žaru sahne bolečina,
bridkosti duše rastejo lekovi
in zaželiš bodočnosti si vina.*

*Pogumno iščeš v dalje med bregovi,
kaj vredna bo prihodnosti vsebina.
Režijo se od spredaj nam volkovi.*

*

*Režijo se od spredaj nam volkovi,
v pohlepu se leskečejo zenice;
vse naše svete, radostne resnice
trepečejo jim v plen, celo grobovi.*

*Kdor preostane, naj mu med robovi
bo zadnje mesto brez sledu pravice.
Srce in um mu vtaknejo v lisice —
med psi žveti strašno je z okovi.*

*Ne išči, brat moj, nove konjunktore,
edino premočrtno pot hođiva,
ko bijejo usode naše ure.*

*Brž stražne ognje vsepovsod prižgiva
po svetih tleh od Adrije do Mure:
cel niz gorja pošastno se odkriva.*

*

*Cel niz gorja pošastno se odkriva:
izgnancev jok in beda, hrepenenje,
predsmrtni krik nedolžnih v usmrčenje
in stok zvonov, ko plamen jih použiva.*

*V domačem gnezdu ptica, glej, drhtiva
s trepetom ždi v mladičev žvrgolenje,
saj kača, jastreb jim mori življenje,
sirotam gospodari moč grabljiva.*

*Potajno tudi v dušah strup deluje,
pozneje črni zavetno cvetovi,
strupeni sad bo zastrupil še huje.*

*Res, bóli prekipevajo robovi,
srce nam poka v stiski, ko žaluje,
a glej, življenje pôlje v moči novi.*

*

*A glej, življenje polje v moči novi:
že speče sile so se prebudile
in žile dobrega se v eno zile,
razmajali se skriti so zvonovi.*

*Za dom in rod se vžigajo kresovi,
v molitvi so se duše prenovile,
iz božje milosti so moč si pile;
za Golgota se pno Vstajenja dnovi.*

*Sladak nemir nas v nove zarje žene;
oddahnemo si samo za spoznanje
poleta čez ure zapuščene*

*do novih dni, za delo v blagostanje
in srečo domovine oživljene.
Pondeljkov mir me zmotil je v kovanje.*

Priznanje italijanskega pisatelja

Slovenska radijska postaja v Trstu je 2. aprila oddajala pretresljivo dramo »Bogu podobni«, ki jo je napisal sodobni italijanski dramatik Antonio G. Galeazzi. Delo, ki ga je pisatelj sam krstil za »preludij«, spada nedvomno med najmočnejše stvaritve današnje italijanske in evropske odrske tvornosti. Navzlic težavni tematiki — problem vere in čudeža v življenju in svetu naših dni in navzlic vse prej kakor lahkemu slogu in drznemu jeziku je delo v sezoni 1956-57 doživelo okoli sto predstav na odru gledališča »Sant'Erasmus« v Milanu. Poglavitna tvorca te vpriporitve sta bila režiser Carlo Lari in slovita igralka Lida Ferro.

Pisatelj Galeazzi je z veseljem dovolil, da se njegova drama prevede v slovenščino in da jo odda Radio Trst A za letošnjo Veliko noč. Zelel je menda samo, da bi bil prevajalec kdo, ki bi s svojim imenom in delom dajal poroštvo za vsebinsko zvesto ter oblikovno enakovredno prelitje njegovega dela v slovenščino. Radijska uprava mu je sporočila, da je za to nalogo izbrala pisatelja Mirka Javornika, kateremu je avtor takoj poslal tiskan izvod drame z lepim posvetilom.

Po oddaji je prevajalec sporočil piscu, ki živi v Rimu, da je radijska vpriporitev njegove drame v slovenščini bila zelo dobra in učinkovita; da so igralci z režiserjem, prof. Jožetom Peterlinom na čelu, vložili vanjo vso sposobnost in trud ter da je zaradi tega bila deležna lepega sprejema pri poslušalcih to- in onstran meje. V odgovor je dobil pismo, ki ga je uredništvu odstopil v objavo:

»Rim, Velika noč 1958.

»Dragi gospod Javornik,

»zares sem zelo pričakoval tega Vašega pisma. Toda prisrčnost, ki mi jo izpričuje, in novica, katero mi prinaša, sta bili vredni pričakovanja.

»Zahvaljujem se Vam iz vsega srca.

»Od Radia Trst sem prejel izvod (v slovenščini, op. p.) in sem takoj pisal inž. Candussiju, da se mu zahvalim.

»Slovenščina mi je povsem nerazumljiva, a vendar mi je všeč, da imam to besedilo. Prav tako mi je bila nerazumljiva oddaja, katero sem slišal in pri kateri sem pač lahko užival in cenil samo ritem.

»Ne dvomim, da je bila predstava odlična in sem srečen zaradi tega.

»Izrecite mojo zahvalo prof. Peterlinu in ga prosite, naj jo sporoči tudi svojim izvrstnim igralcem.

»Vam, dragi Javornik, pa moj prisrčen objem.

Vaš

GALEAZZI

MAJSKI SPORED

DRAME

DVA BREGOVA (Anton Leskovec), drama močnih dramatičnih spopadov ljudi z dveh nasprotnih družbenih, oziroma socialnih stanov. Leskovec je gotovo najdarovitejši slovenski dramatik, ki je žal prezgodaj umrl. Dva bregova pa je njegova najboljša drama. Radijski oder je izvajal že tudi ostale Leskovčeve drame: »Jurij Plevnar«, »Vera in nevera« ter »Kraljičina Haris«. Oddaja je na programu 1. maja ob 16.30.

PRI NAS SMO GOSPODA (Ivan Gruden) je veseloigra iz domačega malomeščanskega življenja. Oddaja je ponovitev in sicer 4. maja ob 17. uri.

KRALJ (A. Caillovet - R. de Flers, prev. Fr. Zupan), komedija v 4 dej. Oddaja 7. maja ob 21. uri.

ROMEO IN JULIJA (W. Shakespeare - O. Župančič), znana tragedija v 5 dej. bo ponovljena 11. maja ob 17. uri.

UBEŽNICA (Ugo Betti, prev. M. Javornik). To dramo enega največjih italijanskih modernih dramatikov bo Radijski oder prvič izvajal 14. maja ob 21. uri.

LAZARJEVA SMRT (H. Ghéon, prev. J. Modder), delo sodobnega francoskega katoliškega pisatelja bo ponovno v oddaji 15. maja ob 15. uri.

SPOMINSKA PLOŠČA (Fran Detela) tudi ponovitev, vendar je prav, da se jo reši prahu. Na sporedu je 18. maja ob 17. uri.

TA ALI ONA (Sabatino Lopez, prev. Vinko Suhadolc), igra v 3 dej. bo prvič izvajana 21. maja ob 21. uri.

DON JUAN (Molière, prev. Jos. Vidmar). Komedijo izvaja SNG 25. maja ob 17. uri.

UPORNI PELIKAN (Ennio Bassano, prev. N. Konjedic), delo sodobnega nadarjenega italijanskega dramatika predstavlja Rad. oder prvič slovenskim poslušalcem 28. maja ob 21. uri.

DRAMATIZIRANE ZGODBE

Vsako soboto so na sporedu ob 21. uri. V maju si slede po vrstnem redu: **Mlada Breda in slepec** (Vlad. Levstik, dramatizacija Ivan Artač); **Večer v družini** (Ardengo Soffici, prev. France Zupan); **Pot z nihilistom** (Nikolaj Ljeskov, prevod N. Mlekuž); **Triogelnik** (Pedro de Alarcon, prev. T. Čokolj); **Nerina in njene zvižaje** (Th. de Bainville, prev. M. Javornik).

IGRE ZA NAJMLAJŠE

so ob sobotah ob 18. uri. V maju bo na vrsti zgodba: **Nekoč je bilo jezero** pisatelja Gustava Šiliha. Snov je zajeta iz praslovske zgodovine. Za radio je pripravila to povest in jo dramatizirala Tončka Curkova. Posameznim delom je dala tele naslove, ki se bodo tudi v majskih sobotah vrstili: **Velesovo slavje**, **Zakaj smo nezadružani**, **Kresna noč**, **Jezerski zmaj**, **Kako naj ti pomagam**, **Zalesje?**

MLADINSKI PROGRAM

Pisani balončki z dodatno pravljico (vsak torek ob 18.30). — **Širimo obzorja!** (vsak četrtek ob 18.30), oddaja za šolsko mladino, ki jo sestavljata dve oddaji izmenično. Obe oddaji: **Moj dom je Evropa** in **Znamke govore**, končata v maju. **Znamke govore**, oddaja prof. T. Penka, bo na sporedu še dvakrat, in sicer 1. maja (9. Listajmo po albumu) in 15. maja (10. Kramljajmo še ob albumu). Tudi oddaja **Moj dom je Evropa** bo na sporedu še dvakrat, in sicer 8. maja (9. oddaja) in 22. maja (10. oddaja). Oddajo, ki jo sestavlja v skoraj popolnoma naši obliki po ital. vzrocu **Drago što-**

Robert Hlavaty: Sv. Anton (perorisba)

ka, je dosegla izreden uspeh, o čemer priča vedno več pisem, ki prihajajo. Obema oddajama sledi najprej zadnji četrtek v maju (29. maja) oddaja inž. Mirana Pavlina »**Tehnika spreminja svet**« (1. Zrak, neizčrpna zakladnica surovin) ter po ital. vzorcu predelana oddaja »**Mladi državljan**«, katero bo pripravljala Saša Martelanc. Slednja bo prvič na sporedu šele junija.

GLASBENI SPORED

2. maja: Skladbe Haendla, Ravela, Straussa in Turine bo izvajala pianistka Bianca Pellis.

5. maja: Vincenzo Bellini: »**Norma**« (Zbor in orkester gledališča Alla Scala v Milanu).

6. maja: Ugolini: **Koncert za godala 1957**; Nordio: **Romantična elegija** za sopran in orkester (sopran solo: Ondina Otta); Respighi: **Brazilske impresije** (Koncert Tržaške filharmonije bo dirigiral Alberto Zedda).

9. maja: Tenorist Mitja Gregorac in pianistka Vera Gregorac bosta izvajala samospelne skladateljev Savina in Ščekove.

12. maja: Charles Gounod: »**Faust**« (Zbor in orkester Ljubljanske opere bo vodil Bogo Leskovic. Opera so registrirali v Trstu na prostem).

13. maja: Corelli: **Sarabanda, Giga, Badinerie**; Bach: **Koncert za dve violini v d-molu** (solista: Jelka Stanič-Krekova in Albert Dermelj); Škerjanc: **Druga suita za godalni orkester** (Izvajal bo orkester Ljubljanske filharmonije pod vodstvom Karla Rupla).

16. maja: Koncentirala bosta violinist Aldo Belli in pianist Alessandro Costantinides. (Clarke: **Sonata za violo in klavir**; Schumann: **Kärchenbilder**).

19. maja: Giuseppe Verdi: »**Falstaff**« (Zbor in orkester Italijanske radiotelevizije pod vodstvom Maria Rossija).

20. maja: Torelli: **Simfonija za dve trobeniti v D-duru**; Mozart: **Koncert v Es-duru k. 271** za klavir in orkester (Klavir solo: Alda Belasich).

23. maja: Pianist Lucijan Marija Škerjanc bo predvajal troje svojih skladb: **Pastorale, Notturmo in Sonata**.

26. maja: Rihard Wagner: »**Parsifal**« (Zbor in orkester festivala v Beyreuthu bo vodil Hans Knappertbusch).

27. maja: Bach: **Suita št. 2 v h-molu za flavto in godala**; Mozart: **Koncert v G-duru za flavto in orkester** (Solist: Elaine Shaffer, orkester Tržaške filharmonije bo vodil Efrem Kurtz).

30. maja: Samospelne Adamiča in Ipvavca bosta predvajala sopranitska Zlata Gašperšič in pianist Danilo Svava.

SODOBNA KNJIZEVNOST IN UMETNOST

je na sporedu vsak ponedeljek, v drugem odmoru opere, in sicer 12. maja Bruno Forti: **Rdeči maček** (ocena Tavčar), ital. književnost, letošnji premio »Bagutta«; 19. maja Stanko Kociper: »**Na božji dlani**« (ocena Jevnikar); 26. maja Vojeslav Mole: »**Ruska umetnost**« (poroča Peterlin).

MNENJA PRETEKLOSTI IN SEDANJOSTI

prof. Martina Jevnikarja: v maju so na sporedu še zadnja štiri nadaljevanja iz tega zanimivega razpravljanja o slov. književnikih: 1. maja Ob nastopu slovenske Moderne; 8. maja Ivan Cankar ali trnova pot do priznanja; 15. maja Oton Župančič ali Ptič Samoživ; 22. maja Razdvojeni Ivan Pregelj. — Predavanja so vsak četrtek ob 22. uri.

NOVELA TEDNA

(ureja Josip Tavčar), ki je na sporedu vsak torek ob 22. uri. V tej oddaji bo nudil maj izbor novel iz ameriške, hrvatske, portugalske in švicarske novelistike: 6. maja Edgar Allan Poe: »**Izdajalsko srce**«; 13. maja Ivo Andrič: »**Sanje**«; 20. maja Josè Maria de Eça de Queiroz: »**Pacheco**«; 27. maja Heinrich Daniel Zschokke: »**Akimski kralj**«.

Posebno mesto v kulturnem programu ima Dantejeva **Božanska komedija**. Z recitacijo spevov Pekla v še neobjavljenem prevodu Alojza Gradnika je to obnem aktualna kot umetniška oddaja. V področje literarne zgodovine pa spadajo razlage spevov, katere piše Janko Jež. Na sporedu vsak petek ob 22. uri.

Posebej je treba opozoriti na vsakodnevne oddaje ob 12.45: **Kulturni obzornik** in na petkovo oddajo ob 21. uri: **Tržaški kulturni razgledi**.

INFORMATIVNI PROGRAM

OBLETNICA TEDNA (vsak torek ob 21. uri) skuša obuditi v nas spomin na najvažnejše dogodke in osebe iz preteklosti, tako iz mednarodnega dogajanja, politike, kot iz sveta kulture in umetnosti. 6. maja Maksimilijan Robespierre, njegova osebnost in življenjska vloga, ob dvestoletnici rojstva; 13. maja Pred desetimi leti se je rodil Izrael; 20. maja Posvetimo oddajo Richardu Wagnerju (ob 145 letnici rojstva in 75 letnici smrti).

ZNANOST IN TEHNIKA (vsak petek ob 19.15) skuša seznanjati poslušalce z napredkom s tega področja človekove dejavnosti. Zato so izmenično vsak drugi petek predavanja odnosno novice pod naslovom **Utrinki**: 2. maja Utrinki iz znanosti in tehnike; 9. maja Pyroceram, snov bodočnosti; 16. maja Utrinki; 23. maja For-

mula, po kateri je stremel Einstein; 30. maja Utrinki.

SESTANEK S POSLUŠALKAMI je oddaja, ki že po naslovu samem pove, da je namenjena predvsem našim poslušalkam. Na sporedu vsako soboto ob 19.15.

ZDRAVNISKI VEDEŽ (vsak torek ob 19.15). Urejuje jo prof. I. Theuerschuh.

Bolj vzgojna kot informativna oddaja je **SOLA IN VZGOJA**, v kateri naši profesorji govore staršem in njihovim otrokom o vzgojnih problemih. Na sporedu vsako sredo ob 19.15. Med drugimi sta: 7. maja Otrokova risba, zrcalo njegove duševnosti (prof. Egidij Košuta); 14. maja Šola med dvema ognjema (prof. Iv. Theuerschuh).

Sem lahko končno tudi uvrstimo oddajo **ILUSTRIRANO PREDAVANJE**, ki je za naše poslušalce nekaj novega. Vsebinsko informativno-divulgativnega značaja je podana na tako lahek način, pri tem pa dramsko-umetniško, da je ta oddaja, zlasti če pomislimo na veliko število sodelujočih, dočakala zelo ugoden sprejem.

V maju bodo še na sporedu zadnja 3 nadaljevanja serije »**Iz arhivov kriminalne vede**«.

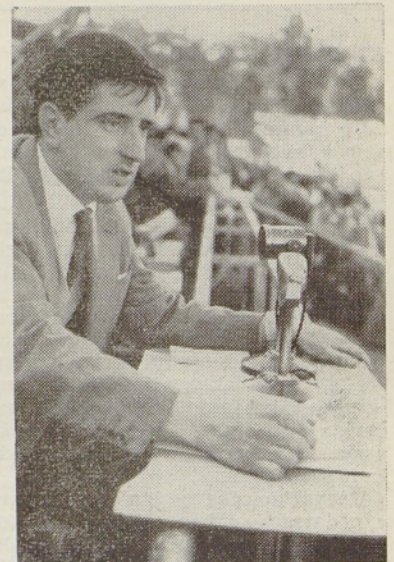
Temu ciklu sledi isti dan ob isti uri pregled odnosov ruskih književnikov do Zahoda, pod naslovom »**Ruska mišelnost in Zahod**«. Ta niz je bil že na sporedu III. programa RAI. Spisal ga je Leonida Gancikov, za nas pa ga bo prirejal Franc Jeza; 29. maja (1) Na poti k svobodi - Aleksander Herzen.

Raztreseno cvetje lirike — v tej oddaji Vinka Beličiča, ki je na sporedu vsako nedeljo ob 21.30, bo v maju na sporedu še zadnja, 15. oddaja (Pesmi o slovenski zemlji) in sicer 4. maja. Sledi ji, tudi v nedeljo ob 21.30, nova lirčna zbirka (ureja jo Lojzka Peterlin) z naslovom »**Narava poje v pozemlju**«.

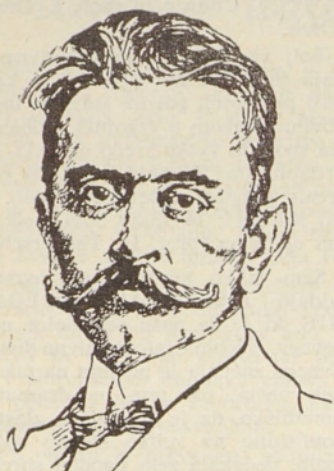
Prenos nogometne tekme

Naša radijska postaja je prenašala nogometne tekme direktno iz Zagreba, Dunaja, Milana in Trsta, ko se je italijanska nogometna reprezentanca merila s tujimi moštvii. S temi direktnimi prenosi je vzbudila med poslušalci zelo veliko zanimanja.

Na sliki vidimo našega odličnega reporterja - napovedovalca **Mitjo Volčiča** med prenosom iz Zagreba. Med poslušalci je žel val priznanja in odobravanja kot eden najboljših reporterjev te vrste. Poleg prej omenjenih nogometnih tekem je Volčič zelo dobro prenašal tudi smučarske skoke v Planici.

KULTURNI KOLEDAR

12. aprila 1878 je umrl v Gorici pisatelj Fran Erjavec.

Istega dne leta 1912 pa je umrl v Krškem pisatelj Janez Mencinger.

13. aprila 1855 se je rodil v Poljanah nad Skofjo Loko slikar Jurij Šubic.

14. aprila leta 1836 je izšel v 600 izvodih Prešernov »Krst pri Savici« kot priloga ljubljanskega Ilirskega lista.

14. aprila leta 1877 se je rodil v Novem mestu svetovnoznani slavist Rajko Nahtigal.

15. aprila 1452 se je rodil veliki italijanski slikar Leonardo da Vinci.

15. aprila 1732 se je rodil v Trziču začetnik slovenskega posvetnega pesništva Feliks Dev.

16. aprila 1828 je umrl španski slikar Francesco Jose Goya.

16. aprila 1888 je umrl v Celovcu narodni organizator Andrej Einspieler.

18. aprila 1955 je umrl v Princetownu v ZDA v starosti 76 let Albert Einstein,

največji moderni znanstvenik na področju fizike.

18. aprila 1893 se je rodil v Nabrežini pesnik Igo Gruden.

19. aprila 1911 je umrl slikar Ivan Grohar.

20. aprila 1881 se je rodil v Ljubljani slikar Hinko Nušič.

20. aprila 571 se je po muslimanskem izročilu rodil Mohamed, ki je postavil temelje muslimanstvu.

21. aprila 1910 je umrl ameriški pisatelj Mark Twain.

21. aprila 753 pred Kr. naj bi po legendarni izpovedi bilo ustanovljeno mesto Rim.

22. aprila 1943 je umrl v Ljubljani slikar Rihard Jakopič.

22. aprila 1870 se je rodil Lenin, organizator oktobrske revolucije v Rusiji.

23. aprila 1563 je splošno sprejeti datum rojstva angleškega dramatika Williama Shakespeara.

1. maja praznik dela.

4. maja 1927 je umrl glasbenik in pianec Jakob Aljaž.

5. maja 1818 je umrl v Ljubljani Josip Jurčič.

9. maja 1805 je umrl nemški pesnik in dramatik Friedrich Schiller.

Istega dne 1870 je umrl angleški pisatelj Charles Dickens.

10. maja 1876 se je rodil na Vrhniku IVAN CANKAR.

Istega dne leta 1760 se je rodil skladatelj francoske narodne himne Ronget de Lisle.

11. maja 1865 se je vršil ustanovni občni zbor Slovenske Matice v Ljubljani.

Istega dne 1840 se je rodil francoski pisatelj Alphonse Daudet.

17. maja 1515 so kmečki uporniki porušili grad Mehovo pod Gorjanci.

18. maja 1861 se je rodil slikar Ferdo Vesel.

19. maja 1869 se je rodil v Kamniku pisatelj Anton Medved.

Zato se ni čuditi, če so po vzgledu visokih cerkvenih dostojanstvenikov številni goreči katoličani odločno kot kdaj koli zavzeti v prizadevanju za sklenitev miru v Alžiriji in za svobodo izražanja. Naravno, da je to prineslo Cerkev zamerilo tako imenovanih »sil reda«, ki jih predstavljajo velemeščanstvo, industrijski krogi in vojaške kaste, ki so se delali do včeraj za stebre in zaveznike cerkvene hierarhije. Nakopalo ji je tudi bes skrajnih desničarskih agitatorjev.

Ta gonja proti Cerkvi se razvija v treh oblikah, predvsem v obliki posrednega pritiska določenih političnih, vojaških in gospodarskih krogov na cerkvene dostojanstvenike, na primer na pariškega nadškofa kardinala Feltina, ki so ga hoteli prisiliti, da bi odstopil kot »vojaški dušni pastir«, ker je po napadu na Sakiet sprejel tunizijskega veleposlanika. Dalje izvajajo pritisk v obliki samovoljnih zaplemb glavnih katoliških glasil, kot so »La Croix«, »Esprit« in »Témoignage Chrétien« je moral zaradi tega celo ustaviti svojo prodajo v Alžiriji. Končno se kaže ta pritisk tudi v odkrito sovražnih nastopih, ki jih organizirajo fašistični elementi.

Tako so na primer 6. februarja v Parizu ekstremistični »komandosi« pretepli v nekaj univerzitetni restavraciji prodajalce lista »Témoignage Chrétien«; 12. februarja so v Lionu s solzilnimi bombami napadli zborovanje, na katerem so razpravljali govorniki o pravni strani alžirskega problema. Bombe so ranile kakih 15 ljudi. Podoben dogodek se je pripetil 18. marca na zborovanju organizacije »Pax Christi«. Prav tako v Lionu so fašisti dve marčni nedelji zaporedno oropali katoliške časnike, ki so jih prodajali pri izhodu iz cerkve, in so jih sežgali na Nadškofijskem trgu. Nadškof je protestiral proti temu s pastirskim pismom, ki so ga prebrali v vseh župnijah njegove škofije. V odgovor so isti razgrajaški elementi razširili brošuro, v kateri so proglašali kardinala za komunista. Kardinal pa je odločno odgovoril v svoji velikonočni poslanici: »Nasilje ne bo nikoli moglo pripomoči nobeni miselnosti do zmage. Resnico je treba braniti samo z orožjem luči«.

FRANZ KLINE

V Rimu so odprli prvo samostojno evropsko razstavo ameriškega slikarja Franza Klineja. Franz Kline, ki ima zdaj 47 let, velja za enega najpomembnejših predstavnikov ameriškega »abstraktnega ekspresionizma«. Razstavlja petnajst oljnatih slik na papirju, ki so največ v belem in črnem ter spominjajo pogosto po svojem slogu na kitajske risbe s tušem.

KULTURNA FRANCIJA IN ALŽIR

Dopisnica italijanskega dnevnika »Il Giorno« je poslala iz Pariza svojemu listu zanimiv dopis o stališču francoskih katoliških kulturnih in cerkvenih krogov do alžirskega vprašanja. Dopisnica Elena Guicciardi piše:

»Velikonočni prazniki so nudili nekaterim francoskim cerkvenim dostojanstvenikom novo priložnost, da so spet potrdili stališče Cerkev glede na alžirsko tragedijo. Spomnili so vernike, kot na primer monsignor Chappoulié, škof v Angersu, da »ni hujšega greha, ki ga lahko zakrivijo Kristusovi učenci, kot če kršijo pravičnost, spoštovanje in ljubezen, ki so jih dolžni vsakemu človeku in vsakemu narodu, tudi sovražnikom«.

Te velikonočne poslanice so v zvezi z nedavnim pozivom alžirskih škofov, z izjavo zbora francoskih kardinalov in škofov, ki so jo objavili v začetku

marca in v kateri so se izrazili za »bratske stike, ki dopuščajo vsem pravico svobodnega izražanja«, in tudi še bolj jasnim stališčem velike katoliške organizacije Mission de France, ki ji predseduje kardinal Lienart in ki je naznanila svoje stališče letos 22. januarja.

Najvišje cerkvene oblasti so se že odkrito odločile za podpiranje kolonialnih narodov v boju za neodvisnost, proti kolonializmu in nasilju. Ta odločitev pa je povzročila, da se je pojavil problem nove izbire, med desnico in levico. Take izbire pa Cerkev, ki hoče biti univerzalna, ne priznava, četudi na političnem področju priznava svojim sinovom »zakonito svobodo« in pravico, da se odločajo za »včasih dokaj različna stališča od desnice do levic«, kot je naglasil v svoji velikonočni poslanici lionski nadškof, kardinal Gerlier.

ZAPOSTAVLJANJE SLOVENSKE KULTURE

Sekretariat kulturno-prosvetnega sveta Jugoslavije je odločil, kateri pevski zbori iz Jugoslavije se bodo lahko letos udeležili festivalov v tujini. Na olimpiadi pevskih zborov v Parizu bo sodeloval zbor »Branko Krstanović« iz Beograda; na mednarodnem tekmovanju polifonske glasbe v Arezzu sarajevski zbor »Proleter« in na mednarodnem festivalu mladinskih zborov v Charleroiju, ki ga organizirajo v okviru bruseljske svetovne razstave, zagrebški zbor »Joža Vlahovič«. Noben slovenski pevski zbor se tedaj ne bo mogel predstaviti tujini, dasi je znano, da so na veliki umetniški višini in so bili v preteklih letih na mednarodnih tekmah uvrščeni na prva mesta.

Zanimivo je tudi, da prihaja te dni na gostovanje v Trst zagrebško gledališče. Lahko je na umetniški višini, toda v Trstu, ko bo verjetno zelo malo Hrvatov gledalo in gleda prireditve SNG, se zdi pa le čudno, da ne gostuje rajši kaka slovenska gledališka skupina. Ljubljanska Drama je gotovo med najboljšimi gledališči v Jugoslaviji, če ne najboljše. Tržaški Slovenci zato z veseljem in ponosom gledajo ta najboljši slovenski gledališki ansambel. Slovenska Drama predstavlja dostojno slovensko gledališko kulturo in to je za narodno manjšino zelo važno. Take prireditve vlivajo vero v narodovo kulturno in življenjsko moč.

Zakaj tedaj vabijo Slovenci ne-Slovence, ko jih zapostavljajo že drugi?

Medtem ko se je znašel slovenski film iz raznih vzrokov v hudi idejni in finančni krizi, pa izdelajo v hrvaških in srbskih ateljih tu pa tam kak prav zanimiv film. Eden takih filmov je srbski film »Mali človek«. V tem filmu je režiser Zika Cukulič prikazal problem otroka, ki ostane po ločitvi zakona svojih staršev prepuščen samemu sebi in s tem izpostavljen nevarnostim, da se moralno pokvari.

F. M.

MUZA V SUŽENJSTVU

»Muza v suženjstvu« (The Muse in Prison) je naslov knjižice, ki je izšla pri ukrajinskem listu »Svoboda« v Jersey City, New Jersey, U.S.A. Avtor Mr. Yar Slavutych pregledno prikazuje najboljše pesnike ukrajinskega prerođa, predgovor pa je napisal prof. Manning, znani slavist, ki poučuje na Columbia University v New Yorku.

Ob čitanju te knjižice se mora zapadni človek zamisliti, če je v dvajsetem stoletju še mogoče, da traja leta in desetletja krvavo nasilje nad kulturo mladega in žilavega naroda. Cvet ukrajinskih izobražencev, nad dvesto pesnikov, pisateljev in drugih umetnikov, ki jih avtor navaja z imeni in s kraji, so končali — v svoji fantovski ali zgodnji moški dobi — pod kroglo ali pa od izčrpanosti, zato, ker so svojemu trpečemu narodu izpovedovali lepoto in resnico — v materinem jeziku.

Veleruske komunistične oblasti so ukrajinske kulturne delavce posebno preganjale v dveh obdobjih: od 1929-34, ko so eliminirale vse vodilne ukrajinske književnike in pa od 1937-38, ko je Ježova tajna policija iskala in pobijala »buržujske nacionaliste«.

O stari ukrajinski državi s prestolnico v Kijevu, smo bili Slovenci dobro poučeni. Precej zgodnjih slovenskih prevajalcev je že prevajalo klasična dela ukrajinske književnosti, kot na primer Gogoljev »Taras Bulbaj«, (prevedel Lavoslav Gorenjec), »Revizor« (prevedel Ivan Vesel Vesnin) ter »Mrtve duše« (prevedel Lavoslav Gorenjec), Ševčenkov »Kobzar« in »Hajdamakov« (poslovenil Jože Abram) itd. Malo ali nič pa nam je bilo znanega o ukrajinski literarni tvorbi in njeni tragiki med obema svetovnjima vojnama in dalje vse do danes.

Mr. Slavutych podaja 22 angleških prevodov pesmi in življenjepise 12 ukrajinskih pesnikov-mučencev, ki so končali v ruskih komunističnih ječah in taboriščih za prisilno delo. Ti so: Volodymyr Sosyura: »Ljubite Ukrajinu!«

Mykola Zerov: »Kijevu« in »Aristarh«.

Pavlo Fylypovych: »Sence so trepetale...«, »Spet je nebo nad morjem sinje« in »Niti zlato, niti duh po kadilu...«.

Mykhaylo Dray-Khmara: »Labodi« in »Zrl bi v noč...«.

Dmytro Zahul: »Onkraj zemeljskega zastora«.

Mykhaylo Yohansen: »Svitanje« in »Polje sinji ob večeru«.

Yevhen Pluzhnyk: »Noč. A čoln je kot srebrn ptič«, »Za strastjo pride nežnost...«, »Ded žanje žito« in »Izdrl sem sanje iz srca...«.

Volodymyr Svidzinsky: »Poslal sem puščico na pot« in »Nebesna jasen je potemnela«.

Mykhaylo Semenko (futurist): »Vizitka«.

Dmytro Falkivsky: »Noga v streminu«.

Oleksa Vlyzko: »Vesel hodim svojo pot«, »Mornarji« in »Ironična uvertura«.

Marko Antiokh: »Njena pot«.

S svojo »Muza v suženjstvu« je Mr. Slavutych postavil lep spomenik pobitim ukrajinskim pesnikom, onim ameriškim čitateljem, ki niso večji ukrajinskega jezika pa tudi odprli okence v bogato kulturno zakladnico svojega naroda.

J. T.

SLOVENSKA KNJIGA

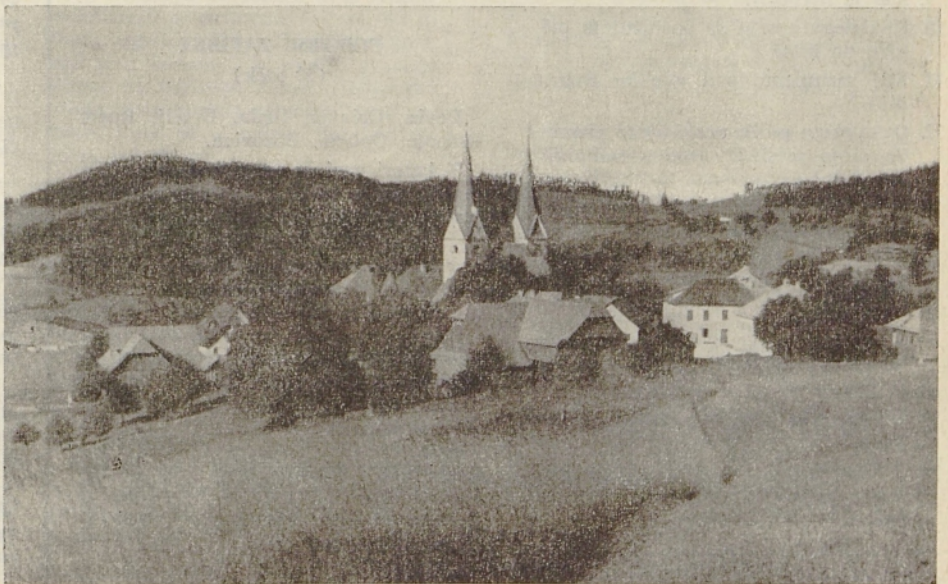
Največjo letošnjo knjižno naklado v Sloveniji in verjetno v vsej Jugoslaviji so imele knjige Družbe sv. Mohorja v Celju, ki so jih nastisnili v 80.000 izvodih. Za temi pridejo knjige Prešernove družbe v Ljubljani, katerih naklada je znašala 65.000 izvodov. Število izvodov se nanaša seveda na vsako knjigo posebej. Te naklade so zelo velike tudi v evropskem merilu.

S podatki knjižnic in z anketami pa so ugotovili, da se izobraženci in kmečko prebivalstvo mnogo bolj zanima za knjige kot delavstvo.

ENA TIHIIH KOROSKIH VASI

Koroške vasi so mirne in tihe, kot bi počivale sredi zelenja in poljskega cvetja. V mnogih teh vaseh ob večerih ali nedeljskih popoldnevih prihajajo Slovenci iz cerkev v prosvetne dvorane. In tiste vasi so najlepše. Materina beseda v tistem lepem koroškem naglasu zveni. Potem ljudje odhajajo spet mirni na svoje domove.

In vendar se je zgodilo prejšnji mesec nekaj, kar nismo verjeli, da je v Avstriji mogoče. Ko bi imeli biti v Nonči vasi slovenski prosvetni večer sta napadla ljudi Ignac in Mačš Rudolf. Pukelnovemu očetu sta zbila vse prednje zobe in ko je žena hotela braniti moža in otroka, sta napadla tudi njo. Divjala sta nad nezavarovanimi ljudmi in vpila v nemščini, da morajo »Slovenci iz dvorane«. Do danes še nismo slišali, da bi oblast nestrpneža kaznovala.

ZA KRATEK ČAS

S P O M E N I K

(20 točk)

A	A	A	A	A	A	A	A	A	A
A	A	A	A	A	B	B	B	B	B
B	C	C	C	C	D	D	E	E	E
E	E	E	E	E	E	E	E	E	F
G	G	G	I	I	I	I	I	I	I
I	I	I	J	J	J	J	K	K	K
K	K	K	K	L	L	L	L	L	L
L	L	L	M	M	M	N	N	N	N
N	N	N	N	O	O	O	O	O	O
O	P	R	R	R	R	S	T	T	T
T	T	U	U	U	V	Z	Ž	Ž	Ž

- središče Slovenije
majhno ogledalo
pripadnik struje v francoski revoluciji
nas seznanja s preteklostjo
papeževa okrožnica
nauk o streljanju
slovstvena doba
nepismen človek
grška soteska znana po bitki
prebivalec Rusije
večji kraj na Dolenjskem

Prve črke navzdol dajo ime in priimek tragično preminulega goriškega pevca in pevovodje.

VPRAŠANJA

(20 točk)

- Kako pravimo še enogrbi kameli?
- Kako se imenuje kralj živali, kralj ptičev in kraljica rož?
- Kako so izgledali po grški mitologiji centauri?
- Kako se imenuje ruda, ki je za diamantom najtrša?
- Iz česa delajo koks?
- Kako se imenuje pogorje, ki obdaja ogrsko ravnino?
- Kateremu patriarhu so rekli Izrael in kaj pomeni ta beseda?
- Kaj je intarsija?
- Kaj je herbarij?
- Kakšnega orožja se poslužujejo pri lovu na kite?
- Kaj razumemo pod »Velika Britanija«?
- O katerem možu pravi sveto pismo, da si je prislužil ženo s sedmimi leti dela?
- Kako je bilo ime najznamenitejšemu makedonskemu kralju?
- Katero junaško delo pripisujejo svetemu Gregorju?
- Kakšno orožje je imel Jupiter?
- V kateri knjigi svetega pisma je govora o ustvaritvi sveta?
- V katere vrste se deli poezija?
- Katere živali imajo več kot en žilodec?
- S kom je bila poročena Marija Antoineta in kako je bilo ime njenemu bratu?

Uganjarsko stran urejuje dr. Iv. Artač.

KONJICEK

(15 točk)

svo	na	vek	da
vse	šten	lec	ga
ja	je	ro	člo
Po	la	o	iz
da	da	pi	že
tr	go	je	či
	tek	pre	ne

Pojdi po poti, ki ti jo kaže šahovski konjiček in dobil boš znan Levstikov izrek!

POPOTNI ZAPISKI

(10 točk)

Devin, Oslavje, Brda, Erzelj, Rupa, Dolenje, Opčine, Bazovica.

V kateri vasi — znani tudi po naslovu slovenske pesmi — se je popotnik nazadnje ustavil?

OBRAČUN

(15 točk)

Čiščenje suknjiča	429 Lir
Striženje las	243 Lir
Plačilo urarju	348 Lir
Dnevni časopisi	261 Lir
Zobna krema	237 Lir
Papir	415 Lir
Nova knjiga	874 Lir
Izlet v nedeljo	540 Lir
Prijatelju za god	893 Lir

Kakšna resnica je skrita v obračunu?

POSETNIKA

(10 točk)

G. Silvo Seček

KRANJ

Pri kateri operi poje ta pevec?

*

REŠITVE

IZ ZADNJE ŠTEVILKE

KRIŽANKA

Vodoravno: 1. sir; 4. Ob; 6. si; 8. ep; 10. la; 12. Eol; 15. Al; 16. as; 17. aj; 18. CD; 19. bi; 20. Ag; 21. se; 22. kal; 24. ol; 25. Na; 26. A(nton) J(anežič); 28. ki; 30. Osp; 32. M(atevž) R(avnikar); 33. P. n.; 34. Niš; 36. bat; 38. Na; 40. au; 42. igo; 44. fe; 45. Lurd; 46. sr.; 48. naš; 50. so; 51. ceh; 53. um; 54. VR; 56. loj; 58. jè; 60. Sb; 61. mig; 63. kg; 65. O(ton) Z(upančič); 66.SOS; 68. DN; 69. vik; 71. CH; 73. peka; 74. J(anez) M(encinger); 76. Bar; 78. ve; 80. mi; 82. eta; 83. ose; 84. fa; 85. pt; 86. ing.; 88. NB; 90. tr; 92. ki; 93. pi; 94. ost; 96. da; 98. od; 100. et; 102. ej; 103. re; 104. on; 105. Cu; 106. era; 107. Ig; 108. iz; 109. ej; 110. N(ikolaj) K(opernik); 111. ulj.

Navpično: 1. sak; 2. il; 3. ral; 4. os; 5. bal; 6. S(imon) J(enko); 7. ica; 8. Eda; 9. Pb; 10. lik; 11. aa; 12. ego; 13. os; 14. lep; 23. ar; 24. om; 25. Nil; 27. jad 29. in; 31. sa; 32. mi; 33. Po; 34. ne; 35. šum; 36. brv; 37. TS; 39. an; 41. uš; 43. Gobi; 44. Fe; 47. ro; 49. ajda; 50. SS; 51. C(iril), M(etod); 52. Hg; 53. uk; 55. rž; 56. L.S.; 57. J(osip) S(tritar); 59. en; 62. ic; 64. Gea; 65. oko; 67. OM; 69. V(alentin) V(odnik); 70. km; 72. He; 73. PTT; 74. asi; 75. je; 76. Ba; 77. rt; 79. en; 81. in; 84. Fi; 85. P.S.; 86. ide; 87. Goa; 89. beg; 91. rez; 92. kje; 93. PEN; 94. ONU; 95. tuj; 97. ar; 99. di; 101. ti; 103. rj; 104. OK; 105. Cl.

Tokrat je bil izžreban **Boris Pertot** kot najboljši uganjar 3. številke. Ostalim štejem točke za končno letno nagrado.

Nekaterim so naše uganke novost. Pišejo nam, da ne vedo, kako bi se lotili reševanja.

Mislimo, da je najboljši način ta, da pogledate rešitve. Potem poizkusite sami. Veste, tudi reševanja rebusov se je treba učiti.

Včasih se kljub skrbi naših korektorjev vrine kaka napaka. Če je v uganjki napaka, jo je seveda težko rešiti. Zato bomo na to zelo pazili.

Lahko pošljete tudi Vi kake uganke. Objavili jih bomo, če bodo dobre. Tudi za sestavljalce kot za reševalce uganek smo določili knjižne nagrade.

Na delo, uganjarji! In lep pozdrav!

(Nadaljevanje z 2. strani platnic)

zdej v to, zdej v drugo vas. Zapeli so in brez besed so jih ljudje razumeli. Ko je bila naša govorica že povsod izrinjena iz javnega življenja, je slovenska cerkvena pesem čuvala izročila očetov.

Niso v krizi samo prosvetni pevski zbori, ampak tudi cerkveni. Ti še mnogo bolj. »Tuja učenost« jih je ubila in mnogi so pri tem pomagali. Ali pa se zavedamo, da je s tem nastala velika praznina? Kdo jo bo izpolnil? Silno smo vneti za najmodernejšo glasbo, najnovejše popevke slišiš žvižgati in peti v najbolj skritih vaseh. Revije in časopisi si prizadevajo, da bi poročali o vseh simfoničnih koncertih... Lepo, toda, ali ne čutite, da nam je pri vsem tem zmanjkala neka osnova, ki je predvsem važna za nas? Vsi hlastamo za izumetničenostjo, za modo.

Ni res, da je cerkvena in narodna pesem izživeta. Zelo veliko skladateljev in pevcev je izšlo prav s cerkvenega kora. In razen tega — kaj bo, če bo petje v cerkvi zamrlo? »Kdor poje, dvakrat moli«, so nas učili naši očetje. In kdor poje in moli, najlepše služi svojemu narodu.

Posvetimo več skrbi petju v cerkvi. Pojmo sami, če znamo peti in pomagajmo premostiti mrtvilo! Ne bodimo samo izletniki, ki gledajo na pokopališču napise in ugotavljajo, kakšne narodnosti so bili mrtvi. Pomagajmo ohranjati živo življenje — to življenje, ki slabi in hira!

Kaj bo z našimi zbori je zadeva tebe in mene. In nikomur ne more biti vseeno, kaj pride.

M. K.

IZLETI

Z lepimi vremeni prihaja tudi čas izletov. Vse bo hitelo ven, posebno ob nedeljah. Skrbi me, kaj naj naredim s svojim fantom in dekletom, ki bosta hotela vsak teden z družbo na izlet? Za matere je to velika skrb, ki si ne vemo pomagati. Ali naj branimo, ali brez skrbi dovoljujemo?

M. T.

Draga gospa, mnogo je odvisno od tega, koliko sta Vaša otroka stara. Najlepše je, da gre v nedeljo vsa družina skupaj na sprehod. Med tednom smo razkropljeni na delu, v službah... Edino v nedeljo smo lahko skupaj. Seveda bomo vse naredili, da bodo ti izleti lepi in prijetni. Če le morete, obdržite otroke pri sebi. Če sta otroka že odrasla in imata svojo družbo, je zelo važno, kakšna družba je to. Morda povabita Vaša dva še tega ali onega v Vašo družinsko družbo. Če se Vam zdi to možno, da ne bo zdaj domačnost trpela.

PISATELJI

Mnogokrat se sprašujem, zakaj danes nimamo Slovenci takih pisateljev in pesnikov kot nekoč. Moje osebno mnenje je, da pisatelji bi že bili, toda svojih problemov ne doživljajo več tako globoko kot njihovi predniki, preveč površno gledajo človeka, kot

da bi ta bil iz samega telesa in brez duše. Po moje so temu krive razmere in pa materializem, posebno v Sloveniji, kjer je stroga cenzura, ki ne dovoljuje svobodnega izražanja misli in čustev. Sprašujem pa se, zakaj Slovenci v inozemstvu ne nadomestijo te vrzeli in ne govorijo vsaj oni. Oni bi morali biti neke vrste glasniki slovenskih teženj in slovenskega mišljenja, vsaj v kolikor poznajo razmere, v katerih živi slovenski narod.

M. M. F., Trst

Mislite Cankarja, ki je tako živo doživljal usodo svojega naroda?

Malokdo zna pisati tako, kot je znal on. Da danes slovenski pisatelj ne piše o problematiki, o sreči in bolečini kot bi moral, je razumljivo kot pravite. Pisatelj, ki pa je izven meje svoje domovine, ima pa drugačno, spet svojo problematiko, svoja vprašanja, ki ga tarejo in zato ta rešuje. Ni mogoče, da bi napisal pisatelj, ki ga ne pretresa bolečina do največjih globin srca in duše, delo, ki bi odražalo vse to, kar pravite. A napisal bo tudi ta slovenski pisatelj, če ne danes, pa jutri. Kajti še vedno je našla vsaka doba naše zgodovine svoj odmev tudi v umetnosti.

KULTURNI DOM

Slišal sem, da bo Slovenski kulturni dom v ulici Petronio kmalu dograjen. Slišal sem pa tudi vesti, da je italijanska vlada nenadoma odpovedala zadnji obrok izplačil, zaradi napada nekaterih italijanskih listov na Slovence v Trstu. Zaradi tega so baje začasno prekinili z deli. Bi mi morda vi znali kaj točnejšega povedati?

I. Zupančič

Kot Vam je morda znano, razpolaga z vsem denarjem, ki ga je italijanska vlada nakazala za gradnjo, poseben odbor, ki ga je menda izbrala jugoslovanska vlada. Ta odbor dom zida po načrtih, ki so jih dali izdelati, oni so določili in razporedili prostore, določili, kdo bo imel v domu svoje prostore itd. Mi smo nekoč izrekli zahtevo, da bi bil to Kulturni dom vseh Tržaških Slovencev brez razlike političnega prepričanja. Zdi se, da ni temu ugodila niti italijanska vlada, niti tisti Slovenci, ki vodijo gradnjo doma in upravlja fonde italijanske vlade. Zato seveda ni nihče drug poučen, kako je z zadevo kot le tisti, ki so pri stvari.

BREZ ODGOVORA

Pisma, ki jih dobivamo, so včasih zelo lepa in zanimiva. Včasih pa so tudi taka — zelo redko sicer — na katera ne moremo odgovoriti. Tako pismo je Vaše, g. I. L. O stvari, ki jo načenjate, se lahko pogovoriva, a javnosti, posebno pa naših bralcev ne bo zanimalo Vaše vprašanje. Pišite kaj drugega. Pa brez zamere!

PRAVOČASNO

Pogosto dobivamo pisma in prispevke prepozno. Če hočete, da pridejo na vrsto za številko, pošljite vsaj do 10. v mesecu.

Literarni pogovori

Ker smo v tej številki objavili sonetni venec, bodo morali drugi pesniški prispevki malo počakati. Vendar pošljite in ne čakajte! Prispevki, ki smo jih prejeli in so nekaj vredni, pridejo na vrsto.

Pesmi. Odgovarjam najprej na splošno. Vse preveč hodite po izhojenih poteh. Imam vtis, da premalo berete sodobno poezijo v tujih jezikih. Ni še pesem dobra, če ste našli rimo in morda ritem, pa niste ničesar povedali. Berite ponovno svoje pesmi in bodite iskreni: ali ni morda prav isto misel povedalo pred vami že nešteto pesnikov. Naj bi bila Vaša pesem odmev tega časa in Vas v njem, kakor skuša to biti vsaka prava umetnina. Ne pravim, da druge posnemajte, učite se pri njih! Potem pa naj zadiha ta čudovita poezija naše obale, cvetja na bregu in trnja na gmajni v verz. In vendar ne bodite slaba izdaja Kosovela in Gregorčiča!

Proza. Tudi v prozi lahko najdete toliko motivov, ki so povsem novi. V slovenskem slovstvu je mnogokaj, a vendar tako malo s teh tal. Še vedno premalo. Zakaj ne zajemate motiva v kamnolomu, med ribiči na obali, v tovarni in delavnici, v ladjedelnici? Potem v naših kraških vaseh, v Goriških Brdih? Tu je še vse premalo zajemal snov naš pisatelj in pesnik.

Povest in nadaljevanjih ali roman za prihodnji letnik še čakamo. Če bi imeli denar, bi razpisali veliko literarno nagrado. Če se nas bo spomnil kak stric iz Amerike, potem jo bomo razpisali. Vi pa pišite že zdaj. »Moč ljubezni« se bo s koncem letnika zaključila in potem bi radi novo, po možnosti sodobno, z današnjo problematiko in s tega našega sveta ob morju. Mislite in pišite!

Goriškim najmlajšim. Vaš literarni večer je tako lepo uspel! Videli smo, da nekatere črtice in novele že zorijo. Pošljite najboljše! Danes objavljamo črtico Lučke Komacove ker vemo, da bo nam prihodnjič poslala še kaj boljšega. Gotovo se ne bo ob tem ustavila.

Tržaški kulturni klub pa enako na svojih literarnih večerih vedno bolj utrjuje literarno skupino. Iz teh večerov, ko prijateljska kritika pokaže marsikomu, kaj naj še dopolni in izpopolni, bomo brez dvoma dobili vedno boljše prispevke. Zavist in podtikavanje, ki so jih sprožili nekateri, naj mladega kluba ne motijo. Pogumno nadaljujmo in bo tudi Mladika deležna sadov idealnega kulturnega dela.

In zdaj je zmanjkalo prostora za odgovore vsakemu posebej.

Pa drugič!

Jože Peterlin